

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

Diplomová práce

Promlčení práva na náhradu škody

Zpracoval: **Bořivoj Hájek**

Vedoucí diplomové práce: **doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**

Plzeň, 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bořivoj HÁJEK**
Osobní číslo: **R19M0091P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Promlčení práva na náhradu škody**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

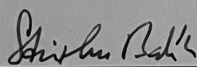
1. Úvod
2. Promlčení
3. Námitka promlčení
4. Předpoklady náhrady škody
5. Promlčení práva na náhradu škody
6. Délka promlčecí lhůty
7. Prodlužování promlčecí lhůty
8. Promlčecí lhůta u vybraných práv na náhradu škody
9. Promlčecí lhůta u úmyslně způsobené škody
10. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Promlčení práva na náhradu škody“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, 20. března 2023

.....
Bořivoj Hájek

PODĚKOVÁNÍ

Autor této práce by chtěl v první řadě poděkovat za odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při konzultacích a psaní diplomové práce doc. JUDr. Jindřichu Psutkovi Ph.D.

Seznam zkratk

o. z.	Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
o. s. .ř	Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
LPS	Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
OdpŠk	Zákon č. 82/1998 Sb., Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
Metodika Nejvyššího soudu	Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12.03.2014, sp. zn. Cpjn 14/2014
ABGB	Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský
Rc	Rozhodnutí občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu

Obsah

1. Úvod	1
2. Promlčení	3
2.1. Námitka promlčení	5
2.2. Námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy	7
2.3. Vzdání se námitky promlčení	8
3. Promlčecí lhůta	10
3.1. Běh promlčecí lhůty	10
3.2. Druhy promlčecí lhůty	11
3.3. Objektivní promlčecí lhůta	12
3.4. Subjektivní promlčecí lhůta	13
3.5. Běh promlčecí lhůty u práva na náhradu škody	14
3.6. Stavení promlčecí lhůty a přetržení promlčecí lhůty	16
4. Náhrada škody	19
4.1. Pojem újmy v občanském zákoníku	20
4.2. Majetková újma	21
4.3. Nemajetková újma	23
5. Struktura úpravy náhrady škody a nemajetkové újmy	26
6. Předpoklady pro vznik práva na náhradu škody	28
7. Objektivní odpovědnost	31
8. Subjektivní odpovědnost	34
9. Promlčení práva na náhradu škody obecně	37
10. Promlčecí lhůta se subjektivně a objektivně určeným počátkem	39
11. Promlčecí lhůta u vybraných práv na náhradu škody	41
11.1. Promlčení náhrady majetkové a nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a smrti	41
11.2. Promlčení náhrady škody způsobené vadou výrobku	47
11.3. Promlčecí náhrady škody na odložených a vnesených věcech	48
11.4. Promlčení náhrady škody dopravcem	50
11.5. Promlčení náhrady škody u zájezdu	52

11.6.Promlčecí náhrady škody u úmyslně způsobené škody.....	53
11.7.Promlčení náhrady škody způsobené osobou nezletilou a osobou stíženou duševní poruchou.....	56
12.Práva na náhradu škody v jiných předpisech než v občanském zákoníku.....	60
13.Závěr	65
Resumé.....	68
Zdroje.....	69

1. Úvod

Instituty promlčení práva a práva na náhradu škody jsou známy již od dob starověkého Říma, lze o nich tedy hovořit jako o tradičních institutech, které jsou součástí práva soukromého, ale také práva veřejného. V našem právním řádu jsou oba dva instituty obsaženy v řadě právních předpisů. Pro úpravu soukromoprávní jsou upraveny v obecné rovině v občanském zákoníku a také v zákoníku práce. V dalších soukromoprávních předpisech jsou pak zakotveny jako speciální úprava pro dané oblasti, které upravuje příslušný zákon, to je například v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným postupem nebo v zákoně o advokacii a další. Tato diplomová práce však bude vycházet převážně z úpravy obsažené v občanském zákoníku.

Cílem diplomové práce je poskytnout čtenáři podrobnější pohled na problematiku promlčení práva na náhradu škody v občanském zákoníku a také v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným postupem. V současné době neexistují prameny, které by uceleně a podrobně zpracovávaly problematiku promlčení práva na náhradu škody a nemajetkové újmy. Publikace se ve velkém množství případů věnují pouze náhradě škody anebo pouze promlčení, případně se autoři zabývají dílčími problematickými situacemi, k nimž v praxi dochází.

Při zpracovávání diplomové práce bude vycházeno zejména z judikatury českých soudů, komentované literatury a odborných článků. Práce bude členěna do několika hlavních kapitol, které se dále budou členit na jednotlivé podkapitoly. Úvodní kapitoly budou věnovány obecným institutům promlčení a náhrady škody, přičemž pozornost bude věnována také běhu lhůty a obecně lhůtám, které nelze v této diplomové práci pominout, jelikož jsou klíčové pro celou problematiku promlčení práva na náhradu škody.

Druhá polovina práce bude věnována jednotlivým nárokům na náhradu škody a jejich promlčecím lhůtám, přičemž v závěru práce bude pozornost zaměřena také na speciální úpravu, obsaženou v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Z metod pro zpracování bude využito metody abstrakce pro vytyčení základních institutů, jimiž se práce bude zabývat a také jejich účelu. Dále bude využita metoda syntetická a také metoda komparace při srovnávání teoretických závěrů, vycházejících především z akademické obce na jedné straně a závěrů právní praxe především českých soudů na straně druhé.

2. Promlčení

Jedním ze základních pojmů, který bude v této diplomové práci hojně užíván je „promlčení“. Promlčení je právním institutem, který slouží k nastolení právní jistoty, je známým již z doby starověkého Říma. Smyslem promlčení je podněcování „majitele práv“ k jejich prosazování, tedy k realizaci zásady *vigilantibus iura*.¹ Projev této zásady (práva svědčí bdělým) je chápán tak, že v důsledku včasného nekonání věřitele a neuplatnění nároku u soudu nebo jiného orgánu veřejné moci dochází k oslabení tohoto práva. Promlčení spadá do širší kategorie právních následků marného uplynutí času, společně s prekluzí a vydržením.²

Pro občanskoprávní vztahy je promlčení vymezeno v ustanovení § 609 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také o. z.). Promlčení je institutem s hmotněprávní povahou, který lze definovat takto, jedná se o právní skutečnost, jejíž příčinou je oslabení subjektivního práva oprávněné osoby v důsledku jejího nekonání v zákonem stanovené lhůtě.³

Podle § 609 o. z.: *„Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plni-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil“*. Z tohoto ustanovení vyplývá, že právo je nutno uplatnit u soudu v promlčecí lhůtě stanovené zákonem, jinak dochází k výraznému oslabení subjektivního práva oprávněného účastníka, jeho nárok sice nezaniká, nemůže však být přiznán soudem, pokud povinný před soudem čelí uplatněnému právu námitkou promlčení.⁴ Námitka promlčení je právem, které patří výhradně dlužníkovi, a je možné jí vznést pouze po zahájení řízení u příslušného orgánu. K řádnému a úspěšnému uplatnění námitky promlčení, je proto zapotřebí marné uplynutí promlčecí lhůty stanovené zákonem a vznesení

---

¹ TICHÝ, L. Promlčení. Bulletin advokacie, 2011, č. 1-2, s. 43-46.

² BODEČKOVÁ, J. § 609 [Podstata promlčení a výluka z bezdůvodného obohacení]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

³ BRIM, L. § 609 [Pojem a podstata promlčení]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1944.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2535/2012.

námítky promlčení oprávněnou osobou u příslušného orgánu. Více bude o námitce promlčení pojednáno v následujících kapitolách.

Velmi přesně důsledky promlčení vyjádřil Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí, a to takto: *„Podstatou promlčení skutečně není zánik práva, ale jeho závažné oslabení, protože nárok jakožto součást subjektivního práva se stává podmíněným-závisí na tom, zda se povinný subjekt promlčení dovolá. Pokud se tak stane, nárok oprávněného subjektu zaniká, právo se stává nevynutitelným (byť nezaniká a stále existuje) a soud (resp. jiný příslušný orgán) jej nemůže přiznat“.*⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že promlčení práva nastává při kumulativním naplnění dvou podmínek, kterými jsou uplynutí promlčecí lhůty a nevykonání práva v této lhůtě. Promlčecí lhůta, je chápána jako časový úsek vymezený pro uskutečnění projevu vůle, jenž je nezbytný k zachování neoslabeného práva, běh promlčecí lhůty a lhůt obecně bude detailněji rozebrán v následujících kapitolách práce. Výkon práva je závislý na tom, o jaké právo se jedná. Zpravidla je promlčecí lhůta vymezena počtem let nebo měsíců, ve výjimečných případech je používán termín s méně zřetelnými obrysy například „bez zbytečného odkladu.“⁶ V případě práv na plnění je výkon práva zásadně představován jejich uplatněním ve smyslu § 619 o. z. Tato práva se promlčí, pokud věřitel nepodá nejpozději v poslední den promlčecí lhůty návrh na zahájení řízení před příslušným orgánem veřejné moci.⁷

Vedle práv, která se promlčují v běžných promlčeních dobách, existují subjektivní práva, která se nepromlčují. Obecně platí, že se promlčují všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se naopak nepromlčují, pouze pokud to stanoví zákon (§ 611 o. z.). Z majetkových práv se nepromlčuje právo na výživné (§ 613 o. z.), práva na jednotlivá opětuující se plnění z práva na výživné se však promlčují. Nepromlčuje se ani vlastnické právo či právo domáhat se rozdělení společné věci, právo na zřízení nezbytné cesty a právo na vykoupení reálného břemene (§ 614 o. z.). Nepromlčují se osobnostní práva,

---

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008.

⁶ WEINHOLD, D. 3.1 [Předpoklady promlčení a prekluze]. In: WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 9.

⁷ BRIM, L. § 609 [Pojem a podstata promlčení]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1945.

jako je právo na život, důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí, ale promlčují se práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech (§ 612 o. z.). Ve své práci se budu zabývat otázkou promlčení práva na náhradu škody, proto se již dále nebudu věnovat problematice nepromlčitelných práv.

2.1. Námitka promlčení

Námitku promlčení, lze definovat jako jednostranné, výslovné a adresné právní jednání uplatněné před příslušným orgánem, které jednou pro vždy způsobí nemožnost přiznání takto promlčeného práva.⁸ Námitka promlčení může být vznesena písemným podáním adresovaným soudu (příslušnému orgánu, který o věci rozhoduje), nebo při jednání tohoto orgánu do protokolu. Musí být zcela nepochybné, vůči kterému konkrétnímu právu se námitkou promlčení brojí.⁹

Důvod existence námitky promlčení v našem právním řádu je takový, že dlužník nemůže být vystaven časově neomezené hrozbě uplatnění a vymáhání povinností, které mu vznikly v minulosti, neboť existence dlouhotrvajících a nenaplněných subjektivních práv a povinností je společensky nežádoucí.¹⁰ Možnost uplatnění námitky promlčení zabraňuje tomu, aby věřitel nebo dokonce až jeho právní nástupce uplatňoval nároky z jednání, které se udály například před dvaceti či třiceti lety a na které si již nikdo nepamatuje (bylo by těžké prokázat řádně skutkový stav věci). Trvalá existence dluhu bez možnosti námitky promlčení by znamenala časově neomezené ohrožení dlužníka, a tím jeho právní nejistotu.

Vznesení námitky promlčení je výkonem subjektivního práva dlužníka, námitka promlčení je v jeho dispozici. Námitku promlčení nemusí uplatnit sám dlužník, jeho zástupce, ale i právní nástupce dlužníka, nebo vedlejší účastník,

---

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007.

⁹ SVOBODA, K. § 610 [Procesní aspekt promlčení]. In: ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654).

¹⁰ SVOBODA, K. Námitka promlčení jako procesní institut. Právní rozhledy, 2012, č. 8, s. 284-287.

který v soudním řízení vystupuje na straně dlužníka.¹¹ Rozpory přicházejí ohledně otázky, zda je vznesení námitky promlčení hmotněprávním nebo procesněprávním jednáním. Teze, že se jedná o hmotněprávní jednání je dlouhodobě vyslovována v česká judikatuře například v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1321/2010, ale také v části právní doktríny viz JUDr. Jiří Švestka.¹² Odlišný právní názor, který prezentuje například Doc. JUDr. Petr Tégl, vychází z toho, že vznesení námitky promlčení představuje procesní úkon, ovšem s hmotněprávními následky, který prezentuje Doc. JUDr. Petr Tégl.¹³ Autor této práce se přiklání k definici upřednostňované v rozhodnutích Nejvyššího soudu, tedy k hmotněprávnímu pojetí.

Námitku promlčení lze vznést kdykoli v průběhu civilního řízení až do jeho pravomocného skončení, tedy i v odvolacím řízení, přičemž námitku promlčení uplatněnou až v odvolacím řízení nelze považovat za novou skutečnost ve smyslu ustanovení § 205a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také o. s. ř.), neboť nemá charakter skutkového tvrzení, nýbrž jde o námitku, která má hmotněprávní důsledky projevující se v tom, že byla-li vznesena důvodně, došlo k zániku nároku, tj. subjektivní právo přestalo být vznesením námitky promlčení vynutitelné.¹⁴ Při posuzování důvodnosti této námitky v odvolacím řízení se však nepřihlíží k nepřipustně uplatněným novým skutečnostem a důkazům (§ 205a a 211a o. s. ř.).¹⁵ Uplynutím promlčecí doby ve spojení s řádně vznesenou námitkou promlčení, se tedy z práva věřitele stává naturální obligace (§ 2997 odst. 1 o. z.) a dlužník již není povinen dluh splnit a soud již nemůže takové právo přiznat.

---

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2009, sp. zn. 25 Cdo 539/2008.

¹² ŠVESTKA, J. § 100 [Pojem promlčení]. In: ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I, II. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 584.

¹³ TÉGL, P., WEINHOLD, D. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III (§ 419 až 654). Praha: Leges, 2014, s. 895.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 33 Odo 631/2004.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002.

2.2. Námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy

V případě vznesení námitky promlčení dlužníkem, automaticky nezaniká možnost plnění. Námitka promlčení může být ve výjimečných případech shledána v rozporu s dobrými mravy. Nemravná námitka promlčení je taková, k jejímuž uplatnění dochází z jiných důvodů, než je dosažení hospodářských cílů dlužníka. Alespoň převažující motivací pro vznesení nemravné námitky promlčení musí být úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu (například šikanózní výkon práva).¹⁶ Podle § 588 o. z. „*Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek*“.

Pojem „dobré mravy“ není definován v občanském zákoníku. Dobré mravy je vzhledem ke své mnohotvárnosti a neustále probíhajícím změnám velice obtížné definovat. Vymezením tohoto pojmu se zabývá teorie práva a také soudní judikatura.¹⁷ Dobré mravy jsou právní teorií i praxí chápány především jako generální klauzule korigující výkon subjektivních práv a povinností v rámci soukromých vztahů. Slouží také jako kritérium pro posouzení platnosti právních jednání. Dle teorie se jedná o situaci, kdy v textu právního předpisu je užit pojem, jehož obsah se v čase mění, respektive je užito rámcového slovního spojení, které se co do svého obsahu mění z pohledu specifických okolností, a to z hlediska jednajících osob, daného času, místa či konkrétní skutkové situace.¹⁸ V judikatuře Ústavního soudu jsou dobré mravy definovány například jako „*Souhrn etických, obecně uznávaných a zachovávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti*.“¹⁹ Nejvyšší soud také definoval ve svém rozhodnutí šikanu jako jednání v rozporu s dobrými mravy, a to takto:

---

¹⁶ SVOBODA, K. Námitka promlčení jako procesní institut. Právní rozhledy, 2012, č. 8, s. 284-287.

¹⁷ DVORÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné, Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. 123 s.

¹⁸ HANUŠ, L. Je námitka promlčení způsobitelná založit výkon práva v rozporu s dobrými mravy?. Právní rozhledy, 2003, č. 3, s. 130-134.

¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. března 2001, sp. zn. II. ÚS 544/2000.

„Výkon práva postrádá protiprávnosti děje-li se tak v souladu s právem. Za situace, kdy jednající sice koná v mezích svého práva, ale prostřednictvím realizace chování jinak právem dovoleného sleduje poškození druhého účastníka právního vztahu, jedná se o závadný výkon práva. I když je takový výkon práva formálně v souladu se zákonem, je ve skutečnosti výkonem práva pouze zdánlivým. Účelem je zde poškodit jiného účastníka vztahu, neboť jednající v rozporu s ustálenými dobrými mravy je přímo veden úmyslem způsobit jinému účastníku újmu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou zůstává pro něho vedlejší. Toto zneužití výkonu subjektivního práva, označované rovněž jako šikana, kdy je výkon práva ve skutečnosti toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka.“²⁰ Případy, kdy je námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy, jsou v právní praxi méně časté. Při jejich posuzování je však vždy důležité jejich individuální posouzení ze strany rozhodujícího orgánu.

2.3. Vzdání se námitky promlčení

Současné pojetí občanského zákoníku upřednostňuje dispozitivní jednání, a proto na rozdíl od předchozí úpravy občanského zákoníku z roku 1964 umožňuje vzdání se práva, které má vzniknout v budoucnu.²¹ Existují zde, ale výjimky, kdy se práva jež má vzniknout v budoucnu, vzdát nelze. Jednou z nich je právě vzdání se námitky promlčení. Dlužník se nemůže vzdát práva na uplatnění námitky promlčení dříve, než je právo promlčeno, pokud by tak učinil, vzdání se námitky před marným uplynutím promlčecí lhůty nevyvolá žádné přímé právní následky (§ 610 odst. 1 o. z.). Platnost a účinnost vzdání se námitky promlčení je tedy podmíněna tím, aby byla pohledávka věřitele promlčena. Pro určení dne, kdy došlo k vzdání se práva námitky promlčení, je rozhodující den vzniku právního jednání, kterým se dlužník námitky promlčení práva vzdává.²²

---

²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.června 2000, sp. zn 21 Cdo 992/99.

²¹ ZVÁRA, M. Vzdání se námitky promlčení v novém občanském zákoníku s přihlédnutím k zahraničním právním úpravám. Právní rozhledy, 2014, č. 23-24, s. 801-807.

²² WEINHOLD, D. 7.2 [Námitka promlčení]. In: WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 55.

Vzdání se námitky promlčení je jednostranným právním jednáním, které by mělo obsahovat určení dlužníka a věřitele, specifikaci dané pohledávky, datum, kdy bylo vzdání se námitky promlčení učiněno a výslovné prohlášení dlužníka, že se vzdává námitky promlčení. Obligatorně není stanovena povinnost písemné formy, avšak smluvní strany si mohou požadavek písemné formy sjednat mezi sebou. Za situace, kdy zákon předepisuje pro platnost určitého právního jednání písemnou formu, je v rámci zachování právní jistoty nezbytné dovodit, že vzdání se námitky promlčení musí být učiněno také písemnou formou.²³

---

²³ ZVÁRA, M. Vzdání se námitky promlčení v novém občanském zákoníku s přihlédnutím k zahraničním právním úpravám. Právní rozhledy, 2014, č. 23-24, s. 801-807.

3. Promlčecí lhůta

Promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy oprávněná osoba mohla poprvé uplatnit své právo u příslušného orgánu tak, aby její nárok mohl být úspěšný, tedy v den tzv. dospělosti práva. Tento okamžik označujeme jako „actio nata“.²⁴ Orgán příslušný orgán je zpravidla soud, ale může se jednat také o orgán, jehož postavení v dané situaci odpovídá postavení soudu, například se může jednat o rozhodce nebo správní orgán.²⁵ Výše uvedený počátek běhu promlčecí lhůty vychází z ustanovení § 619 o. z., které je chápáno jako obecné ustanovení o počátku běhu promlčecí lhůty. Obecné pravidlo se použije v těch případech, kdy není speciálním ustanovením určen jiný okamžik začátku běhu promlčecí lhůty. Právo u soudu, popřípadě u jiného orgánu veřejné moci je zpravidla uplatňováno žalobou, není to však podmínkou, může se také jednat o návrh na výkon rozhodnutí, vzájemný návrh atd.²⁶

3.1. Běh promlčecí lhůty

Promlčecí lhůta běží od svého počátku až do dne, kdy uplyne stanovená nebo ujednaná lhůta. Jakmile promlčecí lhůta počala běžet, což nastává bez ohledu na vůli účastníka, doběhne do konce, a následně nastávají právní následky spojené s uplynutím běhu promlčecí lhůty.²⁷ Mohou však nastat i situace, kdy se do běhu lhůty postaví nějaká překážka, v této situaci dochází k stavení, přetržení nebo přerušování lhůty.

Teorie práva rozlišuje mezi pravým a nepravým stavením lhůty:

---

²⁴ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 414.

²⁵ WEINHOLD, D. 8.1 [Počátek běhu promlčení – obecný princip]. In: WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 68.

²⁶ Tamtéž, s. 68.

²⁷ Tamtéž, s. 131.

- A) Pravé stavení lhůty nastává v situacích, kdy lhůta začne běžet a po nějakém čase se objeví překážka. Po dobu překážky lhůta neběží, následně po odstranění překážky lhůta dříve započatá, běží dál.
- B) O nepravém stavení lhůty mluvíme tehdy, kdy promlčecí lhůta nemůže pro nějakou překážku začít běžet.

V případech přetržení, respektive přerušení lhůty, se objevuje překážka v dalším běhu již započaté lhůty. Tento případ se liší tím, že se nejedná o lhůtu jednu, ale o dvě lhůty. Lhůta, která začala běžet se tzv. přeruší v důsledku nové skutečnosti, v podstatě bez dalšího tato lhůta skončí, a to bez ohledu na to, kolik času z této lhůty uběhlo. Následně běží nová promlčecí lhůta. Novou skutečností může být například uznání dluhu dlužníkem vůči věřiteli nebo rozhodnutí státního orgánu, kterým se právo přiznává. V těchto případech běží věřiteli nová promlčecí lhůta, ve které je možné dovolat se nuceného výkonu rozhodnutí (exekuce).²⁸

3.2. Druhy promlčecí lhůty

Obecně lze lhůty dělit dle mnohých kritérií například na lhůty hmotněprávní a lhůty procesní, lhůty zákonné a soudcovské, lhůty s objektivně určeným počátkem a lhůty se subjektivně určeným počátkem. Smluvní lhůty pak mohou být stanoveny určením posledního dne lhůty, anebo určitým časovým obdobím.

Hmotněprávní lhůty stanovují poměry v právu hmotném, pokud nejsou dodrženy, má to zásadní vliv na úspěšné uplatnění práva. Procesní postavení takového účastníka se stává oslabeným, z čehož může plynout například zamítnutí žaloby. Lhůty procesní upravují poměry v oblasti procesního práva, například délku lhůty pro podání opravných prostředků a podobně. Pro zachování hmotněprávní lhůty je důležité, aby se právní jednání v písemné nebo příslušné elektronické podobě formě dostalo do dispozice druhé strany, ať se již jedná o druhou smluvní stranu či soud, a to dříve, než daná lhůta skončí (§ 570 a násl. o. z.). Oproti tomu u procesní lhůty postačí, aby právní jednání bylo nejpozději

---

²⁸ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 418.

poslední den lhůty předáno poště nebo jinému obdobnému přepravci s úkolem doručit adresátovi (§ 57 odst. 3 o. s. ř.).²⁹

3.3. Objektivní promlčecí lhůta

Objektivní promlčecí lhůtu upravuje ustanovení § 629 odst. 2 o. z. a její délka je stanovena na deset let. Jedná se o obecnou objektivní promlčecí lhůtu, která se uplatňuje všude tam, kde není zákonem stanovena jiná lhůta. Desetiletá délka objektivní promlčecí lhůty podle § 629 odst. 2 o. z. se uplatňuje pouze v souvislosti s majetkovými právy, u ostatních práv se uplatní pouze subjektivní promlčecí lhůta podle § 629 odst. 1 o. z.³⁰ Promlčení objektivní promlčecí lhůty nastává nejpozději po deseti letech ode dne, kdy bylo možné poprvé žádat plnění od dlužníka. V teorii je používán také obrat v momentu, kdy právo „dospělo“.³¹ U objektivní promlčecí lhůty je počátek běhu lhůty totožný se vznikem rozhodné právní skutečnosti. Lhůta začíná běžet dnem, který je zpravidla objektivně zjistitelný.³²

Zákon však stanoví i jinou délku objektivní promlčecí lhůty. Jedná se o situace, ve kterých byla škoda nebo nemajetková újma způsobena úmyslným jednáním. V takovém případě se promlčí právo na náhradu vzniklé škody nejdéle za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636 odst. 2 o. z.).³³

Zákon též může stanovit i jiné rozhodné okolnosti pro počátek běhu objektivní promlčecí lhůty, a to například u práva na náhradu škody způsobené vadou výrobku podle § 2939 o. z. se právo promlčí nejpozději v desetileté

---

²⁹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 209 - 210.

³⁰ SVOBOD, K., § 629 [Délka promlčecí lhůty]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., [online].

³¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 415.

³² SVOBODA, K. § 629 [Délka promlčecí lhůty]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., [online].

³³ BODEČKOVÁ, J. § 636 [Objektivní promlčecí lhůta u práva na náhradu škody nebo jiné újmy]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

objektivní promlčecí lhůtě ode dne, kdy výrobce uvedl vadný výrobek na trh (§ 637 o. z.) nebo u bezdůvodného obohacení počíná běžet promlčecí lhůta ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo (§ 638 odst. 1 o. z.).

3.4. Subjektivní promlčecí lhůta

Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty se váže k okamžiku, kdy mohlo být právo poprvé uplatněno tedy, ode dne, kdy se dozví oprávněná osoba prokazatelně o okolnostech rozhodných pro počátek běhu lhůty, anebo kdy se o těchto okolnostech dozvědět mohla a měla (§ 619 odst 2 o. z.). Subjektivní promlčecí lhůta je vázána na vědomost, respektive na možnost oprávněné osoby získat vědomost o podstatných skutečnostech, které jsou spojeny s počátkem běhu subjektivní promlčecí lhůty. Pro počátek běhu lhůty je významný moment, ve kterém je možno právo poprvé uplatnit u soudu nebo jiného orgánu veřejné moci.³⁴ Subjektivní promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve, než vznikne a dospěje pohledávka, což potvrzuje také Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích.³⁵ Ustanovení o subjektivní promlčecí lhůtě mají dispozitivní charakter, strany si mohou svobodně sjednat její délku, na rozdíl od objektivní promlčecí lhůty, u které si strany nemohou modifikovat její délku na základě vlastního uvážení. Strany jsou však při sjednávání délky subjektivní promlčecí lhůty limitovány ustanovením § 630 odst. 1 o. z., že sjednaná lhůta nesmí být kratší jednoho roku a delší patnácti let. Lhůta, jenž byla mezi subjekty sjednána, rovněž nesmí být v neprospěch slabší strany, stejně jako nesmí být ujednána lhůta kratší, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví, anebo pokud se jedná o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti (§ 630 odst. 2 o. z.) . Za situace, kdy si strany ujednají lhůtu, která odporuje ustanovení občanského zákoníku, tak se k takovému ujednání nepřihlíží a jedná se o ujednání zdánlivé.³⁶

---

³⁴ BÍLKOVÁ, J. § 619 [Obecný počátek subjektivní promlčecí lhůty]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 657.

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 30 Cdo 2883/2011.

³⁶ BRIM, L. Význam právního hodnocení pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty. Právní rozhledy, 2022, č. 15-16, s. 515-519.

Nejvyšší soud vychází při své rozhodovací praxi ze závěru, že okolnosti rozhodné pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty jsou okolnostmi skutkovými, na druhé straně schopnost věřitele podřadit skutkový děj pod danou právní normu je pro započetí běhu subjektivní lhůty bezvýznamná.³⁷

3.5. Běh promlčecí lhůty u práva na náhradu škody

U práva na náhradu škody platí obecná objektivní lhůta, která činí deset let ode dne, kdy škoda nebo jiná újma vznikla. Pokud byla škoda nebo újma způsobena úmyslně, právo na náhradu škody se promlčí nejpozději za patnáct let, ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636 odst. 1 a 2 o. z.). Subjektivní promlčecí lhůta je tříletá a počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozví skutečnost, že mu vznikla škoda nebo jiná újma a kdo za škodu odpovídá, anebo se o tom dozvědět měl a mohl (§ 620 o. z.).³⁸

Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody je specifický tím, že nestačí, aby ke škodě pouze došlo, ale je nutné vědět i o osobě škůdce, který je povinen škodu nahradit. Pokud by poškozený patřičně neidentifikoval škůdce, nebylo by prakticky možné žalobu na náhradu škody u soudu řádně uplatnit. Obdobně je tomu například i u práva na vydání bezdůvodného obohacení. Vědomost jiných subjektů odlišných od poškozeného pro účely počátku běhu promlčecí lhůty nestačí. Jinak tomu bude u osob právnických, kdy není vyžadováno, aby statutární orgán poškozené právnické osoby nabyt povědomí o vzniku škody a o škůdci, ale postačuje vědomí osoby, která je oprávněna v dané věci za právnickou osobu jednat.³⁹

Rozhodné okolnosti pro běh subjektivní promlčecí lhůty jsou stanoveny v ustanovení § 620 o. z., které hovoří o počátku běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody. Lhůta v těchto případech počíná běžet okamžikem, kdy se

---

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2023, sp. zn. 23 Cdo 1594/2021.

³⁸ BRIM, L. § 636 [Právo na náhradu škody nebo újmy]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2088.

³⁹ Tamtéž, s. 2091.

poškozený dozvěděl o rozhodných skutečnostech, anebo se o těchto skutečnostech dozvědět měl a mohl. Rozhodnými okolnostmi pro běh promlčecí lhůty ve vztahu k nároku na náhradu škody jsou vědomost o škodě a vědomost o osobě povinné k náhradě škody. Vědomost o vzniku škody nebo újmy je chápána jako moment, kdy má poškozený prokazatelnou vědomost o vzniku a rozsahu škody nebo újmy.⁴⁰ Vědomost poškozeného je spojena nejen s protiprávním jednáním nebo skutečností, ale také se skutečností, že vznikla majetková či nemajetková újma, kterou lze vymezit v penězích, přičemž postačí orientační znalost takové částky, což ve svých rozhodnutích zdůrazňuje také Nejvyšší soud.⁴¹

Okolnost, že se poškozený měl a mohl dozvědět o rozhodných skutečnostech, je vykládána jako vlastní možnost získání údajů o vzniku škody či újmy, případně i o osobě, která danou škodu nebo újmu poškozenému způsobila. K tomu je na místě připomenout rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle kterého počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty se váže k okamžiku, kdy poškozený obdržel informaci, na jejímž základě může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná.⁴² Zde lze odkázat na § 619 odst. 2 o. z., podle něhož právo je možné uplatnit poprvé v okamžiku, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty nebo kdy se o takových okolnostech dozvěděl měla a mohla. Ustanovení § 619 odst. 2 o. z. lze v tomto smyslu považovat jako podpůrné ustanovení k § 620 o. z.⁴³

Nutno zdůraznit, že vědomost o vzniku škody nebo újmy nastává bez ohledu na to, zda-li má poškozený zcela přesnou vědomost o skutečné výši škody nebo újmy. Pokud by měla být skutečná výše škody určena znaleckým posudkem, tak tato skutečnost nemůže ovládat počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty. S tímto se ztotožňuje také Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí, kdy zdůrazňuje, že žalobci počala běžet jeho subjektivní lhůta v momentu, kdy se dozvěděl o vzniku

---

⁴⁰ BODEČKOVÁ, J. § 620 [Počátek subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody nebo újmy]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1897/2014.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu. 2003, sp. zn. 25 Cdo 519/2002.

⁴³ BODEČKOVÁ, J. § 620 [Počátek subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody nebo újmy]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

škody a nikoliv až v momentu, kdy se dozvěděl přesnou výši škody na základě znaleckého posudku.⁴⁴

Nejvyšší soud v řadě svých rozhodnutí definuje počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty pro uplatnění práva na náhradu škody takto: „*Subjektivní promlčecí doba se odvíjí od okamžiku, kdy poškozený nabyl vědomost o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Její počátek se váže k okamžiku, kdo poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě a kdo za ni odpovídá. To předpokládá, že se poškozený dozvěděl o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné natolik objektivně vyjádřit v penězích, že lze právo na její náhradu uplatnit u soudu. Poškozený se dozví o škodě, jakmile zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) i její rozsah (tak, aby bylo možné určit přibližně výši škody v penězích) a není třeba, aby znal rozsah (výši) škody přesně (např. na základě odborného posudku). Znalost poškozeného o osobě škůdce se pak váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, který konkrétní subjekt je za škodu odpovědný*“⁴⁵

Uvedená definice odpovídala ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., tedy úpravě předchozího občanského zákoníku. Okolnosti rozhodné pro počátek promlčecí doby podle tohoto ustanovení se v podstatě shodují se znění § 620 o. z., proto lze stále vycházet z daného výkladu Nejvyššího soudu.⁴⁶

3.6. Stavení promlčecí lhůty a přetržení promlčecí lhůty

Stavení promlčecí lhůty je zásahem do obecného principu nepřetržitosti běhu promlčecí lhůty. Dle teorie se jedná o jev spočívající v tom, že započatá promlčecí lhůta, respektive její průběh se zastavuje po dobu trvání určité

---

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2014, sp. zn. 25 Cdo 3401/2011.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 30. března 2011 sp. zn. 25 Cdo 224/2010.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2023, sp. zn. 21 Cdo 1517/2022.

překážky.⁴⁷ V praxi se můžeme setkat s pojmem *stavení*, jedná se však o nesprávný jazykový tvar, jenž je odvozen od slovesa *stavět* (ve významu budovat nebo *stavět se proti*). Správným tvarem je však ve vztahu k běhu promlčecí lhůty *stavení* (ve významu zastavovat, zadržovat).

Úpravu *stavení* promlčecí lhůty nalezneme v § 648 a násl. o. z., plynutí promlčecí lhůty se zastavuje okamžikem, kdy návrh byl doručen soudu, čímž je také zahájeno řízení podle § 82 odst. 1 o. s. ř. Promlčecí lhůta je lhůtou hmotněprávní, proto nestačí, aby byl návrh odevzdán provozovateli poštovních služeb nejpozději poslední den lhůty, ale návrh musí být nejpozději poslední den lhůty doručen orgánu příslušnému k rozhodnutí věci. Tímto orgánem se rozumí soud, policejní orgán, exekutor, rozhodce, stálý rozhodčí soud nebo správní orgán. *Stavení* promlčecí lhůty dopadá pouze na rozsah nároku uplatněného žalobou.⁴⁸ Nejvyšší soud zdůraznil, že promlčecí doba se staví podáním žaloby u soudu, aniž by bylo výslovně uvedeno, že musí jít o soud věcně a místně příslušný.⁴⁹ Za situace, kdy je podána vadná žaloba, tak i taková žaloba vyvolá účinek *stavení* promlčecí lhůty, žalobce však musí takovou žalobu řádně doplnit. Pokud by žalobce tak neučinil ve stanovené lhůtě, žaloba je od svého počátku posuzována jako by žádné hmotněprávní účinky nevyvolala, včetně *stavení* promlčecí lhůty. Podání, které nebude směřovat proti ve věci pasivně legitimované osobě, nebo osobě s právní subjektivitou, nezpůsobí *stavení* běhu promlčecí lhůty.⁵⁰ Běh promlčecí lhůty může být zastaven například žalobou, vzájemným návrhem, námitkou započtení, změnou žaloby, kompenzační námitkou, přistoupením účastníka nebo záměnou účastníka či exekučním návrhem.

Následkem návrhu podaného u příslušného orgánu je, že promlčecí lhůta neběží. Zastavena může být kterákoliv promlčecí lhůta, avšak pouze ve vztahu k těm osobám, vůči kterým bylo občanskoprávní řízení zahájeno.⁵¹ *Stavení*

---

⁴⁷ WEINHOLD, D. 11.1 [Stavení promlčení]. In: WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 131.

⁴⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. II. ÚS 2218/11.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2008, sp. zn. 33 Odo 454/2006.

⁵⁰ BODEČKOVÁ, J. § 648 [Stavení promlčecí lhůty uplatněním práva u orgánu veřejné moci]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2006, sp. zn. 26 Cdo 582/2005.

promlčecí lhůty odpadá v momentu pravomocného skončení řízení. Promlčecí lhůta po pravomocném skončení řízení, ve kterém nebylo rozhodnuto o přiznání práva na plnění, neběží od začátku, ale pokračuje ve svém běhu. Po skončení řízení, ve němž bylo žalobě vyhověno, začíná běžet nová desetiletá promlčecí lhůta, a to za předpokladu přiznání práva pravomocným rozhodnutím. Tato nová promlčecí lhůta běží ode dne následujícího po vykonatelnosti pravomocného rozhodnutí.⁵²

Kromě stavení promlčecí lhůty, zná občanský zákoník také institut přetržení promlčecí lhůty. Jedná se o okolnosti, které způsobí započetí běhu nové promlčecí lhůty, přestože již původní promlčecí lhůta začala běžet, není přitom podstatné, jaká byla původní promlčecí lhůta, tedy zda se jednalo o lhůtu subjektivní či objektivní, lhůtu běžící či nikoliv v důsledku stavení. Proběhlá část promlčecí lhůty, již není žádným způsobem reflektována a tedy nemá žádný význam. V občanském zákoníku jsou zakotveny dvě okolnosti, se kterými je spojováno přetržení promlčecí lhůty, těmito okolnostmi jsou uznání dluhu a přiznání práva rozhodnutím orgánu veřejné moci. S uznání dluhu, tak také přiznáním práva rozhodnutím orgánu veřejné moci, je spojen běh nové promlčecí lhůty, jejíž délka je v obou případech deset let.⁵³

Uznání dluhu je právní skutečností, jež je upravena v ustanovení § 639, § 641 a § 653 o. z. Uznání dluhu, je jednostranným právním jednáním, které musí splňovat obecné náležitosti právního jednání, je nutno jej učinit v písemné formě a uvést důvod a výši uznaného dluhu.⁵⁴ Právní účinky uznání dluhu nastávají okamžikem doručení takového projevu vůle věřiteli, od doručení běží promlčecí lhůta dle § 639 o. z.

---

⁵² BODEČKOVÁ, J. § 648 [Stavení promlčecí lhůty uplatněním práva u orgánu veřejné moci]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

⁵³ WEINHOLD, D. 12.1 [Přetržení (přerušeni) promlčení – nový běh promlčení]. In: WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s 158.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 32 Odo 376/2003.

4. Náhrada škody

Současný občanský zákoník definuje škodu v § 2894 odst. 1. Toto ustanovení vychází z konstantní judikatury Nejvyššího soudu, který již dříve dovodil, že škodou se rozumí újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, nedochází-li k naturální restituci a je tak napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především poskytnutím peněz sloužícím k uvedení věci do předešlého stavu.⁵⁵

Náhrada škody plní funkce reparační, prevenční a satisfakční. Další, poněkud diskutovanou funkcí náhrady škody je funkce sankční. Tato funkce, se objevuje zejména v anglosaském právním systému a jejím smyslem není pouze náhrada škody poškozenému, ale i potrestání škůdce. K problematice preventivně-sankční funkce se vyjádřil Ústavní soud, a to ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy. Ústavní soud ve svém nálezu pojal funkci satisfakční a funkci sankční jako sobě rovné funkce a poukázal na povahu zadostiučinění jakožto civilní sankce tj. trestu. Z nálezu vyplývá, že preventivně-sankční funkce se uplatní ve všech případech náhrady nemajetkové újmy.⁵⁶ Odlišný názor zastává judikatura Nejvyššího soudu, který má za to, že civilní sankci nelze chápat jako trest, a to s ohledem na povahu soukromého práva. Civilní sankce má směřovat k obnovení rovnováhy v narušených vztazích, nikoliv trestat. Nejvyšší soud chápe přiměřené zadostiučinění jako prostředek, který slouží ke zmírnění následků způsobené nemajetkové újmy. Preventivně-sankční funkce je Nejvyšším soudem připouštěna jen vy výjimečných případech.⁵⁷ Autor se přiklání k názoru Nejvyššího soudu, neboť v civilním řízení by neměl být škůdce trestán, k tomu slouží trestní řízení a tresty stanovené v trestním zákoník.

---

⁵⁵ Stanovisko (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1970 sp. zn. Cpj 87/70.

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018.

4.1. Pojem újmy v občanském zákoníku

Újmou je chápána jakákoliv škoda majetková či nemajetková, která vznikla poškozenému ze strany škůdce. Základním dělením újmy je dělení na majetkovou a nemajetkovou újmu. Od účinnosti nového občanského zákoníku, již není brán za východisko pojem „škoda“, ale pojem „újma“.⁵⁸

Majetková újma představuje přímou ztrátu na majetku, nebo-li skutečnou škodu, anebo ušlý zisk. Skutečná škoda i ušlý zisk jsou formy škody, které jsou si vzájemně rovnocenné, není zde tedy podmínkou existence jedné formy, která by byla podmínkou vzniku a uplatnění druhé formy. Občanský zákoník skutečnou škodu označuje jako škodu, která znamená snížení majetku poškozeného v důsledku škodní události. Poškozený má posléze několik možných nároků na kompenzaci vzniklé skutečné škody, a to od vlastní náhrady nákladů na opravu věci, koupi věci zcela nové nebo vznik závazku na straně poškozeného v důsledku protiprávního jednání škůdce.⁵⁹ Ušlý zisk je specifickou majetkovou újmou spočívající v tom, že poškozený v důsledku škodní události nemůže dále rozmnožovat majetkové hodnoty, byť se to dalo při pravidelném běhu věci předpokládat. V situaci, kdy vznikne škoda ve formě ušlého zisku, hradí škůdce mimo částky odpovídající skutečné škodě, také majetkový prospěch, kterého by poškozený dosáhl v případě, kdy by nedošlo ke škodě. Nepostačuje přitom pouhá pravděpodobnost zvýšení majetkového stavu, ale musí být najisto postaveno, že by k takovému navýšení majetkového stavu skutečně došlo. Důkazní břemeno v tomto případě leží na poškozeném, který musí dokázat, že nebýt protiprávního jednání škůdce, majetkový stav poškozeného by se zvýšil.⁶⁰ Majetkovou škodou se tedy rozumí jakákoliv ztráta na majetku poškozeného, která vznikla protiprávním činem škůdce.⁶¹

Nemajetková újma, je představována újmou na osobních právech, anebo na osobě samotné. Oproti škodě majetkové, kterou lze často poměrně lehce

---

⁵⁸ BEZOUŠKA, P. § 2894 [Povinnost nahradit újmu]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

⁵⁹ Tamtéž, s. 1689.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. 25 Cdo 3586/2006.

⁶¹ BEZOUŠKA, P. § 2952 [Rozsah náhrady škody]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1690.

vyčíslit pomocí znaleckého posouzení, tak v případě nemajetkové újmy takový postup není zcela jednoduchý. Z tohoto důvodu je nutné ve většině případů vycházet z individuálního posouzení daného případu. Nemajetkové újmy se v konečném důsledku mohou projevit i ve sféře majetkových poměrů poškozeného. Nemajetková újma vyplývá z neoprávněného zásahu do osobnosti, do jiných právem chráněných nehmotných statků.⁶²

4.2. Majetková újma

Majetková újma (škoda) je označována jako újma na majetkových statcích, což je souhrn majetku poškozené osoby. Škoda vzniká v momentě zásahu do majetkové sféry poškozeného, tedy poškozením věci, jejím zničením nebo ztrátou. Okamžik vzniku škody je pak významný i pro počátek běhu promlčecí lhůty. U ušlého zisku je vznik škody spojen s okamžikem, kdy mělo dojít k navýšení majetku poškozeného.⁶³

Škodu lze rozlišit na několik druhů, a to například na přímou a nepřímou. Přímá škoda je chápána, jako bezprostřední následek škodní události, na druhé straně škoda nepřímá vzniká jako následek působení přímé škody. Nepřímá škoda může například vzniknout v případě nehody na pozemní komunikaci, kdy osoby stojící v koloně budou poškozeny následky zpoždění. Nepřímá škoda může, být také následkem způsobeným stejnému poškozenému, který utrpěl škodu přímou. Dále lze hovořit o rozdělení na skutečnou škodu a ušlý zisk. Skutečná škoda představuje zmenšení majetku poškozeného oproti stavu před škodní událostí a která představuje majetkové hodnoty, které je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Naproti tomu ušlý zisk znamená to, že nedošlo k rozmnožení majetku, byť bylo možno takové rozmnožení majetku očekávat. Škodní událost způsobuje překážku, která rozmnožení majetku zabránila, nebo zabránila snížení

---

⁶² BEZOUŠKA, P. § 2956 [Následek porušení přirozeného práva člověka]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1701.

⁶³ HRÁDEK, J. § 2894 [Obsah povinnosti nahradit újmu]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081). Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., [online].

pasív. Je třeba, aby k nabití takového zisku byla reálná a odůvodnitelná naděje. Při náhradě škody je upřednostňován způsob náhrady škody uvedením do předchozího stavu oproti náhradě škody v penězích. Úpravu nalezneme v § 2951 o. z. a násl.⁶⁴

K nahrazení vzniklé škody je třeba, aby taková škoda byla oceněna. Ocenění vychází ze subjektivní nebo objektivní majetkové hodnoty věci. Objektivní hodnota se určuje z obvyklé hodnoty poškozené věci a je stanovena jako snížení tržní hodnoty této věci nebo jako částka pokrývající náklady na opravu poškozené věci, tedy jejího uvedení do předešlého stavu před poškozením. U objektivní hodnoty není rozhodná osoba poškozeného a vztah osoby k poškozené věci. Subjektivní hodnota věci oproti tomu vychází ze ztráty hodnoty pro samotného poškozeného.⁶⁵

Občanský zákoník dává přednost naturální restituci před peněžitou náhradou. Toto plyne z ustanovení § 2894 a § 2951 o. z., majetková škoda má být nahrazena tak, aby nahrazením škody byl nastolen předešlý stav. Předešlý stav je takový stav, který reflektuje rozsah jmění před protiprávním jednáním. Jedná se o náhradu škody založenou na objektivní hodnotě, kdy se jedná o stanovení majetku, který poškozený mohl mít, kdyby nedošlo ke škodní události, a stavem, který nastal v příčinné souvislosti se škodní událostí. Občanský zákoník v § 2969 upřednostňuje stanovení objektivní hodnoty, kdy je stěžejní hodnota vynaložena poškozeným na obnovení nebo nahrazení původní funkce věci. Ústavní soud a jeho rozhodovací praxe sehrává zásadní roli při stanovování rozsahu náhrady škody. Z jeho rozhodovací praxe plyne, že poškozenému má být nahrazeno vše, co zapříčiní, aby škodlivý následek pro poškozeného nebyl znatelný.⁶⁶

Občanský zákoník v § 2955 také umožňuje stanovení abstraktní škody. Jedná se o případy, kdy nelze výši škody přesně určit, zároveň se nejedná o případ, kdyby poškozený byl zbaven povinnosti prokázat vzniklou škodu. Stanovení abstraktní škody se užije v případech, kdy nelze z objektivního důvodu přesně určit vzniklou škodu a ponechává se na soudu, aby stanovil výši škody (§

---

⁶⁴ HRÁDEK, J. § 2894 [Obsah povinnosti nahradit újmu]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 19. března 2008 sp. zn. II. ÚS 2221/07.

136 o. s. ř.). Úvaha soudu o výši škody však musí být dostatečně odůvodněna, aby jí bylo možno přezkoumat v odvolacím či dovolacím řízení.⁶⁷

Oproti předchozí úpravě, umožňuje občanský zákoník za splnění zákonných podmínek náhradu subjektivně individuální hodnoty, kterou je například cena zvláštní obliby podle § 2969 odst. 2. Jedná se o náhradu škody, kterou nelze hodnotit objektivními kritérii. Náhrada škody tedy vychází ze subjektivního hlediska a jedná se o případy, ve kterých poškozený škodu pocítuje jako osobní ztrátu. Výši náhrady škody je v tomto případě problematické určit, soud i zde bude nejspíše aplikovat ustanovení § 136 o. s. ř. a je nutné, aby své rozhodnutí detailně odůvodnil.⁶⁸

4.3. Nemajetková újma

Nemajetková újma není jako pojem definována, povinnost k její náhradě je však v občanském zákoníku vyjádřena v § 2971. Pokud vyjdeme z definice škody, kdy se jedná o újmu na jmění vyjádřitelnou v penězích, u nemajetkové újmy se musí jednat o případy, kdy taková kalkulace není možná a nejedná se o majetkovou újmu. Nemajetková újma je chápána, jako zásah do osobní složky člověka, osobnostní složky a dalších nemateriálních hodnot. U nemajetkové újmy je vyloučena možnost uvedení do původního stavu, také není možné nemajetkovou újmu zcela přesně vyčíslit v penězích. Náhrada nemajetkové újmy je poskytována formou satisfakce, kterou se rozumí náhrada za utrpěné bezpráví. Satisfakce není primárním způsobem, jak nemajetkovou újmu odčinit, předcházet by mělo přiměřené zadostiučinění, kterým může být například omluva nebo konstatování, že došlo k porušení práva. To však neplatí v případě újmy na zdraví, kdy ze zákona plyne povinnost poskytnout finanční náhradu.⁶⁹ V případě delikt ní odpovědnosti při vzniku nemajetkové újmy bude vyžadováno zavinění.

---

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18. října 1921, sp. zn. Rv I 345/21.

⁶⁸ HRÁDEK, J. § 2894 [Obsah povinnosti nahradit újmu]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁶⁹ Tamtéž.

Okolnosti pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy stanovuje § 2957 o. z. Z ustanovení vyplývá, že způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být vymezeny takovým způsobem, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné, jimiž je zásah do osobnostních práv doprovázen. Zákon dané okolnosti nedefinuje, avšak demonstrativně vyjmenovává jednotlivé okolnosti.⁷⁰ Dle gramatického výkladu, lze rozdělit okolnosti zvláštního zřetele hodné do čtyřech okruhů.⁷¹

Prvním z okruhů zvláštního zřetele hodných je úmyslné způsobení újmy. Občanský zákoník úmysl nedefinuje, vychází se tedy z definice poskytované trestněprávními předpisy, které rozeznávají úmysl přímý a nepřímý. Úmysl přímý (*dolus directus*) je takový, kdy pachatel (v tomto případě se jedná o škůdce) věděl, že svým jednáním poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem, nebo alespoň věděl, že může uvedený zájem porušit nebo ohrozit, a chtěl takové ohrožení nebo porušení způsobit. Na druhé straně úmysl nepřímý je situace, kdy pachatel (škůdce) věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, a pro případ, že jej způsobí, s tím byl srozuměn.⁷²

Druhým okruhem je zvyšování účinků zásahu jeho zaviněním. Jedná se o okolnosti, které mohou být nejen v rukou škůdce například v podobě zveřejňování obrazové dokumentace na sociálních sítích, ale také mohou přijít ze strany sdělovacích prostředků a jejich provozovatelů. Jedná se o určité navýšení nepříznivých následků, tím že se o nich dozví více lidí.⁷³

Jako třetí okruh jsou uváděny důsledky diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ a víru. Posledním okruhem jsou okolnosti zvláštního zřetele hodné, kterými může být stres poškozeného z tíživých následků a jeho obavy ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví. Tyto okolnosti mohou být následkem škůdcova jednání vůči

---

⁷⁰ Rozsudek (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 18.června 2014 sp. zn. 30 Cdo 2535/2013.

⁷¹ VOJTEK, P. § 2957 [Určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁷² ŠÁMAL, P. § 15 [Úmysl]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 340.

⁷³ VOJTEK, P. § 2957 [Určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

poškozenému anebo mohou zesilovat nepříznivý účinek zásahu do nemajetkové sféry poškozeného.⁷⁴

---

⁷⁴ VOJTEK, P. § 2957 [Určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

5. Struktura úpravy náhrady škody a nemajetkové újmy

Úpravu náhrady škody lze nalézt v mnohých předpisech, kdy ne všechny patří do soukromého práva. Obecným základem je však soukromoprávní úprava obsažená v občanském zákoníku. O náhradě škody pojednává především hlava III, Delikty ze závazků občanského zákoníku. Náhrada škody se v občanském zákoníku objevuje i na jiných místech například v § 87 odst. 2, § 133 odst. 3, § 440 odst. 2, § 579 odst. 2, § 1000 a další. Ustanovení § 579 odst. 2 je specifickou skutkovou podstatu náhrady škody, která patří do širší skupiny případů předšmluvní odpovědnosti za škodu, kam patří také náhrada škody způsobená neuzavřením smlouvy podle § 1729 o. z.⁷⁵

Mimo občanský zákoník je úprava náhrady škody obsažena například v zákoníku práce (z. č. 262/2006 Sb.), atomovém zákoně (z. č. 18/1997 Sb.), zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (z. č. 82/1998 Sb., dále jen „OdpŠk“), zákoně o myslivosti (z. č. 449/2001 Sb.), zákoně o vodách (z. č. 254/2001 Sb.), zákoně o integrovaném záchranném systému (z. č. 239/2000 Sb.) a další.

Právní úprava majetkové a nemajetkové újmy je v občanském zákoníku rozdělena na úpravu otázek spojených s obecnými principy a na úpravu případů zvláštní odpovědnosti. Obecné principy odpovědnosti nalezneme v § 2894 o. z. až § 2919 o. z. a také v § 2951 o. z. až § 2971 o. z. Případy zvláštní odpovědnosti za škodu jsou obsaženy v občanském zákoníku v § 2920 až § 2950. Jedná se o:

- škody způsobené tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání,
- škody způsobené osobou s nebezpečnými vlastnostmi
- škody z provozní činnosti,
- škody způsobené provozem zvlášť nebezpečným,
- škody na nemovité věci,
- škody z provozu dopravních prostředků,
- škody způsobené zvířetem,
- škody způsobené věcí,

---

⁷⁵ HANDLAR, J. § 579 [Následky způsobení neplatnosti právního jednání]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1846.

- škody způsobené vadou výrobku,
- škody na převzaté, odložené nebo vnesené věci,
- škody způsobené informací nebo radou.

6. Předpoklady pro vznik práva na náhradu škody

Občanský zákoník se oproti předchozí úpravě navrátil ke koncepci odlišující smluvní a deliktní odpovědnosti za škodu. Současná právní úprava upravuje povinnost nahradit škodu v § 2909 a násl. o. z. Zákon rozlišuje tři koncepce odpovědnosti za škodu: a) odpovědnost za škodu vzniklou porušením dobrých mravů (§ 2909 o. z.), b) odpovědnost za škodu vzniklou porušením zákona (§ 2910 o. z.) a c) odpovědnost za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti (§ 2913 o. z.). Tato ustanovení lze užít všude tam, kde je třeba obecně upravit odpovědnost fyzických a právnických osob, za předpokladu, že se nepoužije zvláštní úprava.

Ke vzniku odpovědnosti za škodu, je třeba naplnění tří předpokladů. Prvním z nich je porušení právní povinnosti. Právní povinnost je chápána jako nutnost vyplývající z právních norem, chovat se určitým způsobem pod hrozbou sankce. Může spočívat v aktivní činnosti (něco dát či něco konat) nebo v nutnosti nečinnosti (něco strpět či něco nekonat).⁷⁶

Druhou podmínkou je vznik škody. Vznik škody je důležitým okamžikem pro počátek běhu promlčecí lhůty. Například při poškození věci je okamžikem vzniku škody samotný okamžik poškození věci⁷⁷, nedojede-li k rozmnožení majetku, byť k takovému rozmnožení mělo dojít, je rozhodným okamžikem den, ve kterém mělo dojít ke zvýšení majetku.⁷⁸

Poslední podmínkou je existence příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti a způsobenou škodou. Příčinná souvislost, nebo-li kauzální nexus, je vztah nezávislý na vědomí a vůli škůdce. Pro posouzení, zda je mezi porušením právní povinnosti a vzniklou škodou příčinná souvislost, se nejdříve zjišťuje existence škody. Následně se zjišťuje, zda je dána příčina, tedy skutečnost za kterou se odpovídá. Nakonec se posuzuje, zda mezi příčinou a následkem je skutečně v konkrétním případě objektivní příčinná souvislost. Je třeba, aby

---

⁷⁶ GERLOCH, A.. Právní povinnost. In: HENDRYCH, D. a kol. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, [online].

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2001, sp. zn. 25 Cdo 2146/2000.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2009, sp. zn. 3 Tdo 559/2009.

příčinná souvislost byla bezpečně prokázána, důkazní povinnost zde leží na poškozeném.⁷⁹

V případě odpovědnosti za škodu vzniklou porušením dobrých mravů, není povinnost k náhradě újmy výslovně vázána na porušení právní povinnosti, ale na porušení povinnosti mimoprávní. Dodržování dobrých mravů není povinností právní. Úmyslné jednání v rozporu s dobrými mravy se protiprávním stává ve momentě, kdy vznikne újma. Újma vzniká na základě volního jednání, které spočívá v aktivní činnosti nebo v opomenutí. V opomenutí může spočívat pouze tehdy, kdy má osoba morální povinnost konat. Jako příklady nemravného chování lze uvést navádění jiného k porušení platné smlouvy nebo se může jednat o vyzrazení tajemství. Vznik povinnost nahradit újmu je podmíněn úmyslným zaviněním. Úmysl se musí vztahovat k jednání, újmě i příčinné souvislosti. Škůdce si tedy musí být vědom, že jeho jednání je způsobilé k tomu, aby způsobilo újmu jiné osobě, a také škůdce újmu chce způsobit nebo je s jejím vznikem srozuměn.⁸⁰

Ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou porušením zákona do jisté míry omezuje zásadu autonomie vůle, v tom smyslu že pro určité případy přenáší povinnost nést negativní důsledek, který vznikl ve sféře někoho jiného, na osobu, která zaviněným protiprávním činem do sféry jiné osoby zasáhla.⁸¹ Z textu ustanovení lze odvodit, jaké předpoklady musí být splněny „*Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému co tím způsobil.*“ , jedná se o protiprávní čin, škodu, příčinnou souvislost mezi protiprávním činem a škodou a zavinění.⁸²

Protiprávnost určitého jednání může být v některých případech pouze zdánlivá, a to tehdy pokud existují okolnosti, které protiprávní chování aprobují. Hovoříme o okolnostech vylučujících protiprávnost, mezi které lze řadit: plnění

---

⁷⁹ KORECKÁ, V.. Příčinná souvislost. In: HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, [online].

⁸⁰ BEZOUŠKA, P. § 2909 [Porušení dobrých mravů]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.1533- 1535.

⁸¹ Tamtéž, s. 1539.

⁸² Tamtéž, s. 1539.

zákonné povinnosti, zvláštní soukromoprávní oprávnění, svolení poškozeného, svépomoc, nutná obrana a krajní nouze.⁸³

Stejně jako u dvou předcházejících koncepcí, tak i u odpovědnosti za škodu vzniklou porušením smluvní povinnosti je třeba naplnění tří předpokladů, kterými jsou porušení smluvní povinnosti, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi, rozdílem je, že není vyžadováno zavinění. Porušení smluvní povinnosti označuje skutečnost, kdy dlužník neoprávněně nedostal očekávání věřitele založených ve smlouvě. O porušení smluvní povinnosti se jedná vždy, když věřitel nedostane to, co dle smlouvy dostat má. Dlužník může povinnost vyplývající ze smlouvy porušit třemi formami: nesplněním povinnosti, vadným splněním a prodlením s plněním. Co se týče újmy, tak se v zásadě jedná o újmu majetkovou, kterou lze vyjádřit v penězích. Porušení smluvní povinnosti může, ale také vést k nemajetkové újmě, například u smlouvy o péči o zdraví. Pokud je splněna i podmínka příčinné souvislosti, je třeba určit výši náhrady škody. Občanský zákoník nestanovuje, jakým způsobem má být výše újmy zjištěna. Vyjdeme-li z judikatury, tak výše náhrady škody vychází z toho, jaký užitek by měl poškozený pokud by smlouva byla řádně splněna.⁸⁴

Ustanovení § 2913 odst. 2 o. z. obsahuje liberační důvod, kterým je mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka, jenž vznikla nezávisle na vůli škůdce. K liberaci je třeba kumulativní naplnění všech zákonných znaků. Strany mají práva upravit liberační důvody odlišně od zákonného znění, limitovány v této dispozici jsou § 2898 o. z.⁸⁵

---

⁸³ BEZOUŠKA, P. § 2910 [Porušení zákona]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1543.

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 4110/2009.

⁸⁵ BEZOUŠKA, P. § 2913 [Porušení smluvní povinnosti]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1573.

7. Objektivní odpovědnost

Úprava občanského zákoníku v sobě neobsahuje obecnou klauzuli objektivní odpovědnosti za škodu, neboť řeší danou problematiku stanovením jednotlivých případů objektivní odpovědnosti v samostatných skutkových podstatách (§ 2895 o. z.).⁸⁶

Občanský zákoník vychází z principu, že odpovědnost za škodu je zásadně subjektivní, ledaže zákon nestanoví něco jiného. Povinnost k náhradě újmy bez ohledu na zavinění je označována jako objektivní odpovědnost. U objektivní odpovědnosti vzniká škůdci povinnost k náhradě újmy při vzniku škodní události, která není podmíněna zaviněním škůdce a zpravidla ani protiprávností jeho jednání. Aby mohla být uplatněna objektivní odpovědnost, je zapotřebí, aby poškozenému vznikla újma, která je zapříčiněna škodní událostí, tedy mezi újmou a škodní událostí musí být příčinná souvislost.

Konkrétní skutkové podstaty povinnosti k náhradě škody mají různou striktnost, co do možnosti užití liberace. Liberací je chápáno zproštění se objektivní odpovědnosti. Jako příklady lze uvést škodu z provozní činnosti (§ 2924 o. z.) a odpovědnost provozovatele vozidla, plavidla nebo letadla (§ 2927 o. z.). V těchto podstatách se škůdce může zprostit objektivní odpovědnosti za předpokladu, že prokáže, že vynaložil veškerou péči (úsilí), kterou, lze rozumně požadovat. Oproti tomu nalezneme v občanském zákoníku podstaty, která nepřipouští téměř žádnou možnost liberace. Jedná se o případy absolutní nebo téměř absolutní objektivní odpovědnosti. Absolutní objektivní odpovědnost je zvláštním druhem objektivní odpovědnosti, který nepřipouští možnost škůdce, aby se zbavil odpovědnosti za škodu, a to i případě, kdyby prokázal, že způsobenou škodu nejen nezavinil, ale ani jí nemohl zabránit.⁸⁷ Zpravidla se jedná o případy, kdy škoda byla způsobena neovladatelnou přírodní silou, což například může být

---

⁸⁶ HRÁDEK, J. § 2895 [Vymezení objektivní odpovědnosti]. In: ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁸⁷ SVOBODA, K. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec?. Právní rozhledy, 2007, č. 23, s. 864-867.

povodňová vlna z protržené přehrady (škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným § 2925 o. z.).⁸⁸

Obecně lze hovořit o objektivní odpovědnosti, pokud škoda vznikla porušením smluvní povinnosti. Vznikne-li škoda porušením smlouvy ve smyslu § 2913 o. z., není zkoumáno zavinění a vnitřní vztah škůdce ke vzniku škody je bez významu. Předpokladem je porušení smluvní povinnosti ze strany škůdce, jestliže je vznik škody v příčinné souvislosti s porušením smluvní povinnosti. Tyto skutečnosti je povinen prokazovat poškozený. Škůdce se může zprostit odpovědnosti k náhradě škody, pokud prokáže, že mu ve splnění smluvní povinnosti zabránila mimořádná nepřekonatelná a nepředvídatelná překážka, která vznikla nezávisle na jeho vůli (§ 2913 odst. 2 o. z.). Důkazní břemeno ohledně důvodů liberace tíží škůdce. Škůdce se nemůže zprostit odpovědnosti za vzniklou škodu v situaci, kdy poukazuje na překážky, jejichž důvod leží na jeho straně a překážky, které vznikly až v době škůdcova prodlení se splněním smluvní povinnosti.

Případy, kdy lze hovořit o deliktní objektivní odpovědnosti, lze dělit do tří základních skupin. První skupinu nalezneme v ustanoveních § 2925 až § 2932 o. z. Lze říci, že se jedná o odpovědnost za nebezpečnou, rizikovou či zvlášť nebezpečnou činnost nebo vlastnost, tedy jsou to případy, kdy vyšší míra rizika odůvodňuje přenost tohoto rizika na jeho původce. Odpovědnost je v těchto případech zkoumána ve vztahu k jednání, které mělo zabránit újmě nebo újmu vyloučit. Zkoumáno je jednání aktivní i pasivní ve vztahu na zdroj nebezpečí, zda škůdce mohl vznik újmy objektivně odvrátit. Dále se zkoumá, zda se škodné události nedalo zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí škůdce.⁸⁹

Druhou skupinou jsou případy, které nejsou oproti první skupině kvalifikovány jako zvláště nebezpečné, avšak i v těchto případech je zohledňován veřejný zájem. Jedná se o případy, kdy potencionálním škůdcem je vlastník věci či zvířete nebo osoba, která vykonává dohled nad zvířetem či věcí. Půjde

---

⁸⁸ HRÁDEK, J. § 2895 [Vymezení objektivní odpovědnosti]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁸⁹ Tamtéž.

například odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem (§ 2933 a násl. o. z.) či věcí (§ 2936 a násl. o. z.).⁹⁰

Třetí skupina objektivní odpovědnosti reflektuje případy odpovědnosti za výkon profese. Do této skupiny spadají specifické případy odpovědnosti za škodu, jenž vznikla při výkonu povolání, profese, při výkonu určité činnosti a také odpovědnost za radu dle ustanovení § 2950 o. z.⁹¹

---

⁹⁰ HRÁDEK, J. § 2895 [Vymezení objektivní odpovědnosti]. In: ŠVESTKA, J., DVORČÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081), [online].

⁹¹ Tamtéž.

8. Subjektivní odpovědnost

Subjektivní odpovědnost, někdy nazývaná také jako „odpovědnost za zavinění“, předpokládá vždy zaviněné porušení právní povinnosti.⁹² Na rozdíl od objektivní odpovědnosti, kde zavinění není nutné, v případě subjektivní odpovědnosti je zavinění předpokladem jejího vzniku. Vedle zavinění je třeba naplnění dalších tří předpokladů, kterými jsou protiprávní jednání, vznik újmy a neposlední řadě mezi protiprávním jednáním a újmou musí existovat příčinná souvislost, nebo-li kauzální nexus.⁹³ Zavinění je chápáno, jako vnitřní psychický stav škůdce k výsledku svého protiprávního jednání. Je založeno jednak na prvku poznání (rozumovém, intelektuálním), spočívajícím ve vědomosti a předvídání určitého výsledku jednání a na prvku volním, spočívajícím v tom, že subjekt projevuje svou vůli tím, že něco chce, ale také tím, že je s něčím srozuměn.⁹⁴ Jednání lze označit jako zaviněné, pokud jednáající osoba mohla a měla v dané situaci jednat jinak. U zavinění lze rozlišovat dvě základní formy, a to úmysl a nedbalost. Definici úmyslu a nedbalosti nenalezneme v občanském zákoníku, soudní praxe tedy čerpá z ustanovení § 15 a § 16 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Úmysl jsem již definoval v kapitole s názvem *Nemajetková újma*.

Nedbalost je chápána jako méně závažná forma zavinění. Nedbalost lze dělit na nedbalost vědomou a nedbalost nevědomou. Obě formy jsou vymezovány složkou vědění (intelektuální), která je buďto dána, a to v případě nedbalosti vědomé nebo dána není, a to u nevědomé nedbalosti. U obou složek poté chybí vůle škůdce spáchat protiprávní jednání. O vědomou nedbalost jde tehdy, jestliže jednáající ví, že může způsobem uvedeným v zákoně porušit nebo ohrozit jím chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takový následek nenastane.⁹⁵ U nevědomé nedbalosti pachatel neví, že svým jednáním může následek spočívající v porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem způsobit, ačkoliv o tom vzhledem k okolnostem a ke svým poměrům vědět měl a

⁹² GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 200.

⁹³ BEZOUŠKA, P. § 2910 [Porušení zákona]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1542.

⁹⁴ KORECKÁ, V. Zavinění v občanském právu. In: HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, [online].

⁹⁵ Rozsudek (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014 sp. zn. 21 Cdo 2811/2013.

mohl.⁹⁶ Byť definice nedbalosti a úmyslu vychází z trestního zákoníku, jedná se o instituty, které jsou vykládány v řadě rozhodnutích civilních soudů. Například Nejvyšší soud rozhodoval o společné odpovědnosti provozovatele dopravního prostředku s jeho dítětem, kterému umožnil svou nedbalostí použití dopravního prostředku. Žalovaný tím zanedbal svou rodičovskou povinnost, když nevykonával nad synem dohled a svou nedbalostí umožnil, aby se nezletilý syn zmocnil klíčků od automobilu a následně automobilem způsobil škodu.⁹⁷

Jak již bylo výše zmíněno, zavinění je vnitřní psychický stav škůdce k výsledku svého protiprávního jednání. Právní normy stanovují zaviněním dvojím způsobem, zavinění předpokládané vyvratitelnou právní domněnkou, kdy se odpovědný subjekt může zprostit své odpovědnosti, a to tak, že prokáže svou nevinu tzv. vyviněním. Škůdce se může odpovědnosti zprostit, pokud prokáže, že újmu nezpůsobil. Druhý způsob stanovuje, že zavinění je nutné prokázat, to se projevuje například u trestní odpovědnosti nebo u obecné odpovědnosti za škodu v pracovním právu.

Občanský zákoník přímo nedefinuje subjektivní odpovědnost škůdce, proto je nutné aplikovat obecnou definici na jednotlivá ustanovení občanského zákoníku. V ustanovení § 2909 o. z. nalezneme skutkovou podstatu, jenž spočívá v úmyslném porušení dobrých mravů. Toto ustanovení je odrazem § 424 předchozího občanského zákoníku⁹⁸, podle něhož platilo, že za škodu je odpovědný ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním. Poškozenému náleží právo na náhradu škody, povinnost k náhradě újmy je vázána na porušení povinnosti mimoprávní, kterou je dodržování dobrých mravů. Je zde vyžadován úmysl škůdce, který se musí vztahovat k újmě. Škůdce si musí být vědom, že jeho jednání je způsobilé k vzniku újmy jinému.⁹⁹ Jako příklad škody způsobené porušením dobrých mravů, lze uvést jednání škůdce, který způsobil poškozenému škodu tím, že proti poškozenému podal zcela bezúspěšnou žalobu založenou na

---

⁹⁶ SOTOLÁŘ, A. § 16. In: DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník: Komentář, [online].

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. říjen 2003, sp. zn. 25 Cdo 214/2002.

⁹⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

⁹⁹ BEZOUŠKA, P. § 2909 [Porušení dobrých mravů]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1533.

nepravdivých tvrzeních, čehož si škůdce byl vědom a žalobou sledoval jiný cíl než hájení svých práv.¹⁰⁰

Další skutkovou podstatou obsahující subjektivní odpovědnosti je ustanovení § 2910 o. z., kdy škůdce vlastním zaviněním poruší povinnost, jenž mu je stanovena zákonem. Společně s ustanovením § 2909 o. z., tvoří základní pilíře deliktního práva. V § 2910 o. z. nalezneme dvě skutkové podstaty, tou první je zaviněný zásah do absolutního práva (§ 2910 věta první) a druhou je zaviněné porušení ochranného účelu právní normy (§ 2910 věta druhá).

V případě náhrady škody pro porušení zákona, bude škůdce, který vlastním zaviněním porušil povinnost stanovenou zákonem a zasáhl tak do absolutního nebo jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti, povinen nahradit poškozenému, co tím způsobil (§ 2910 o. z.). V případě porušení dobrých mravů bude škůdce povinen, k náhradě škody za předpokladu, kdy škoda vznikla jeho vlastním zaviněním.

---

¹⁰⁰ Usnesení (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 26.července 2016 sp. zn. 25 Cdo 306/2016.

9. Promlčení práva na náhradu škody obecně

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty práva na náhradu škody jsou obecně upraveny v ustanovení § 620 odst. 1 o. z., v kterém však není uvedena samostatná promlčecí lhůta, ale jsou zde vymezeny předpoklady pro započetí běhu promlčecí lhůty, jejíž délka je uvedena v § 619 a § 629 odst. 1 o. z.¹⁰¹

K začátku běhu promlčecí lhůty práva na náhradu škody je třeba zjištění vzniku škody, není však podstatné, aby měl poškozený přesnou znalost výše vzniklé škody. K započtení běhu promlčecí lhůty postačuje orientační povědomí o výši vzniklé újmy, tento závěr vyplývá z § 619 a § 620 o. z. K tomu se přihlásil i Nejvyšší soud, když uvedl, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty podle § 620 odst. 1 o. z. je rozhodnou okolností vědomost o vzniku škody a o totožnosti odpovědné osoby.¹⁰² V ojedinělých případech, kdy nelze škodu určit s obvyklou mírou přesnosti nebo škodu nelze určit vůbec, má se za to, že se škoda promlčuje ode dne, kdy poškozený získá vědomost o povaze škody a rámcovou představu o jejích následcích.¹⁰³

Kumulativně vyžadovanou podmínkou k tomu, aby započala běžet promlčecí lhůta, je též vědomost poškozeného o osobě, která je k náhradě škody povinna. V situaci, kdy je k náhradě škody povoláno více subjektů, může promlčecí lhůta začít běžet podle toho, kdy se poškozený dozvěděl o povinnosti jednoho každého z nich k náhradě škody. Poškozený nemusí nabýt úplnou jistotu o tom, že ten daný subjekt je bezpochyby škůdce, postačuje, pokud se poškozenému jeví odpovědnost konkrétní osoby „dostatečně“ pravděpodobná. Toto stanovisko zastává i Nejvyšší soud, který vyslovil závěr: *„O tom, kdo za škodu odpovídá, se poškozený dozví tehdy, jestliže získá vědomost o takových skutkových okolnostech, které mohou zakládat důvod pro závěr o odpovědnosti konkrétního subjektu; nemusí jít o zjištění, postačuje, aby skutkové okolnosti,*

---

¹⁰¹ BRIM, L., RUBAN, R.. § 620 [Počátek promlčecí lhůty u práva na náhradu újmy]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2023.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 28. května 2020, sp. zn. 23 Cdo 1594/2021.

¹⁰³ SVOBODA, K. § 620 [Vědomost o škodě a o povinné osobě]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654), [online].

kterými poškozený disponuje byly způsobilé takovým závěrem o možné vyžadované odpovědnosti určitého subjektu učinit. ¹⁰⁴

Vznik škody může splývat s událostí, která způsobila škodu, může však nastat i situace, kdy vznik škody vyvstane až s časovým rozestupem. Toto opožděné zjištění může působit značné obtíže, v případě sporu bude proto nutné objasnit událost, která předcházela vzniku škody, což je vlivem časového odstupu značně ztíženo. Řada zahraničních jurisdikcí vychází z toho, že právo na náhradu škody může být za určitých okolností promlčeno, alespoň z části dříve, než se projeví škoda navenek. Česká legislativa i soudní praxe se k této problematice staví opačně. Názor převažující v české právní praxi je takový, že pokud se škoda neprojevila, právo na její náhradu ještě nevzniklo, a proto se nemůže začít promlčovat.¹⁰⁵ Takovýmto případem byl i pád schodiště v důsledku vady, která vznikla sice již při výstavbě schodiště, ale škoda se projevila až pádem tohoto schodiště, což mělo za následek vznik škody.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2020, sp. zn. 23 Cdo 3182/2020.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2017, sp. zn. 31 Cdo 4835/2014.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. září 2022, sp. zn. 25 Cdo 1080/2022.

10. Promlčecí lhůta se subjektivně a objektivně určeným počátkem

Promlčení práva na náhradu škody nastává uplynutím promlčecí lhůty. Občanský zákoník vychází z koncepce dvou obecných promlčecích lhůt. Promlčecí lhůty dělí na ty s objektivně určeným počátkem, nebo se subjektivně určeným počátkem. Obě lhůty jsou na sobě navzájem nezávislé.¹⁰⁷ Subjektivní promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve než objektivní promlčecí lhůta.¹⁰⁸ Poškozený musí uplatnit právo na náhradu škody u soudu v době, kdy stále běží obě lhůty, a to z důvodu, že marným uplynutím jedné ze lhůt dojde k promlčení práva na náhradu škody, přestože druhá lhůta stále běží.¹⁰⁹

Objektivní promlčecí lhůta běží od okamžiku vzniku škody. Úprava je obsažena v § 636 o. z., z kterého plyne, že objektivní promlčecí lhůta na náhradu škody nebo jiné újmy činí deset let (odst. 1). Pro stanovení délky objektivní promlčecí lhůty je ale klíčové posouzení otázky zavinění, protože v případě úmyslně způsobené škody nebo újmy je její délka prodloužena na patnáct let. To platí i případě vzniku škody nebo újmy porušením povinnosti v důsledku úplatkářství spočívajícího v nabídce, slibu nebo dání úplatku jiným než poškozeným nebo v přímém či nepřímém vyžádání úplatku od poškozeného (odst. 2). Počátek běhu objektivní promlčecí lhůty je vázán na událost, z níž škoda vznikla. Objektivní promlčecí lhůta tedy nemusí začít běžet dnem, kdy došlo ke škodné události. Tím je myšlen nejen protiprávní jednání nebo zvláštní kvalifikovaná událost, ale také vznik škody samotné.¹¹⁰ Pro počátek běhu objektivní promlčecí lhůty není podstatné, zda poškozený ví nebo měl vědět o okolnostech rozhodných pro běh promlčecí lhůty.¹¹¹ Právo vzniklé z újmy na svobodě, životě nebo zdraví se neaplikují odstavce 1 a 2 ustanovené § 636, z

---

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2015, sp. zn. 25 Cdo 2193/2014.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. 25 Cdo 2552/2017.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3266/2008.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2016, sp. zn. 25 Cdo 2904/2016.

¹¹¹ BODEČKOVÁ, J. § 636 [Objektivní promlčecí lhůta u práva na náhradu škody nebo jiné újmy]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

čehož plyne, že právo na finanční odčinění za škodu způsobenou na těchto právech se promlčuje pouze ve tříleté subjektivní lhůtě.¹¹²

Subjektivní promlčecí lhůta se řídí obecnou právní normou § 629 odst. 1 o. z. a její délka je činí tři roky. Právo na náhradu škody se promlčí bez ohledu na to, zda škoda nebo újma byla způsobena úmyslně či neúmyslně, a to v případě, kdy subjektivní promlčecí lhůta uplyne. Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty začíná běžet dnem, kdy poškozený nabyt představu o výši škody a o osobě, která za škodu odpovídá. To plyne ze závěru Nejvyššího soud, který uvedl, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty podle § 620 odst. 1 o. z. je rozhodnou okolností vědomost o vzniku škody a o totožnosti odpovědné osoby.¹¹³ Ustanovení § 620 o. z. vystupuje jako lex specialis k § 619 o. z. Smyslem § 620 není překrytí principu vyplývajícího z ustanovení § 619, že subjektivní promlčecí lhůta běží od doby, kdy se oprávněný dozví nebo měl a mohl dozvědět o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, ale upřesňuje, že mezi tyto rozhodné skutečnosti náleží vědomost o škodě a škůdci.¹¹⁴

---

¹¹² SVOBODA, K.. § 636 [Objektivní promlčecí lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654), [online].

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 28. května 2020, sp. zn. 23 Cdo 1594/2021.

¹¹⁴ SVOBODA, K. § 620 [Vědomost o škodě a o povinné osobě]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654), [online].

11. Promlčecí lhůta u vybraných práv na náhradu škody

V § 2920 a násl. občanský zákoník vyjmenovává řadu zvláštních skutkových podstat odpovědnosti za škodu. Pro tuto práci bylo zvoleno jenom několik z těchto skutkových podstat, které ve vztahu k běhu promlčecí doby mají určitá specifika.

11.1. Promlčení náhrady majetkové a nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a smrti

Následkem zásahu do přirozených práv člověka je povinnost škůdce odčinit újmu, která poškozenému vznikla na jeho přirozeném právu. Škůdce nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou svým jednáním způsobil. Přirozená práva jsou jednotlivci vrozena a jsou nezávislá na vůli státu či existenci pozitivního práva. Stát přirozená práva pouze uznává, nikoliv stanovuje, může však pomocí zákona stanovit jejich limity uplatňování a způsoby jejich ochrany. Koncepti přirozených práv nalezneme v § 19 o. z.¹¹⁵

„Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. (§ 2958 o. z.)“ Toto stanovení navazuje na obecný § 2956 o. z., podle kterého, při zásahu do přirozeného práva člověka chráněného první částí občanského zákoníku, náleží poškozenému za způsobenou újmu odčinění způsobené nemajetkové újmy včetně odčinění duševních útrap.¹¹⁶

Zdraví člověka je jedním z nejdůležitějších právních statků, z toho plyne nejvyšší míra ochrany a také nejširší odčinění majetkové a nemajetkové újmy, při

---

¹¹⁵ KOKEŠ, M. § 19 [Koncepte přirozených práv; atributy přirozených práv]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹¹⁶ BEZOUŠKA, P. § 2958 [Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1705.

nezákonném zásahu do tohoto statku. Listina základních práv a svobod stanovuje, že každý má právo na život (čl. 6 Listiny základních práv a svobod, dále jen „LPS“), zaručuje nedotknutelnost osoby (čl. 7 LPS), právo každého na ochranu zdraví (čl. 31 LPS). Domáhat se práva na zdraví je zároveň možno pouze v mezích zákonů, které daná ustanovení provádějí (čl. 41 odst. 1 LPS). Mimo oblast sociálních práv je právo na zdraví chráněno také jako součást integrity člověka (čl. 7 odst. 1 LPS).¹¹⁷

Zdraví člověka lze rozdělit na dvě složky, na fyzickou a duševní. Poškození zdraví může spočívat v zásahu do tělesné integrity, ale také do integrity duševní. Jednou ze základních záruk práva na ochranu zdraví fyzické osoby je princip plného odškodnění, za utrpěnou újmu na zdraví.¹¹⁸ Rozhodování o výši náhrady újmy je ponecháno plně na úvaze soudu, z čehož plyne stav určité právní nejistoty a nepředvídatelnosti rozhodovací praxe. Tato nejistota vedla k vytvoření materiálu, který je označován jako Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, dle něhož se v praxi postupuje při určování výše odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění.¹¹⁹ Metodika byla vypracována představiteli justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, a se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti medicínského práva. Tato metodika byla schválena Kolegiem Nejvyššího soudu a má sloužit jako pomůcka při stanovení výše náhrady za ztížení společenského uplatnění a bolestného, což jsou jedny z forem náhrad při újmě na přirozených právech člověka (§ 2958 o. z.).¹²⁰

Náhradami při ublížení na zdraví a při usmrcení jsou bolestné, ztížení společenského uplatnění (§ 2958 o. z.), náhrada duševních útrap osobám blízkým usmrcenému nebo osobě, které bylo závažným způsobem ublíženo (§ 2959 o. z.), náhrady spojené s péčí o zdraví (§ 2960 o. z.), náklady pohřbu (§ 2961 o. z.) a peněžité dávky představující náhradu výdělku nebo úhradu výživy pozůstalým (§ 2962 až § 2968 o. z.). Zdraví a život člověka, respektive náhrada škody za újmu

¹¹⁷ RYŠKA, M. § 2958 [Ublížení na zdraví]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11.

¹¹⁹ Metodika Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. Cpjn 14/2014.

¹²⁰ RYŠKA, M. § 2958 [Ublížení na zdraví]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

způsobenou na těchto právních státech je poskytována vždy v penězích, neuplatňuje se zde objektivní promlčecí lhůta, právo na náhradu škody se tedy promlčuje pouze v tříleté subjektivní promlčecí lhůtě.¹²¹ Jednotlivé nároky na náhradu škody spolu sice souvisí, a to zejména svým původem ve škodní události, avšak stojí samostatně a samostatně se také promlčují.¹²² K tomu také rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se k otázce promlčení jednotlivých nároků vyjadřuje takto: „*Nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví dle § 2958 o. z. tvoří jednotlivé, dílčí, samostatné nároky na náhradu za bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkovou újmu, jež samostatně vznikají i zanikají, a tedy se i samostatně promlčují. Nárokem na odškodnění bolesti se rozumí odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání; běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti. Další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z. jsou spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru, nýbrž jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpené újmy na zdraví nad obvyklou míru.*“¹²³

Bolestné je náhradou nemajetkové újmy vzniklé při škodě na zdraví. Cílem bolestného je poskytnutí peněžitých prostředků, které vyváží nebo zmírní bolesti vzniklé při poškození zdraví i při léčení.¹²⁴ Pro účely odškodnění bolestného je třeba vycházet z Metodiky, kdy je hodnota jednoho bodu odvozována od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy za kalendářní rok předcházející.¹²⁵ Bolestí je míněn nepříjemný smyslový a citový zážitek spojený se skutečným nebo hrozícím poškozením tkáně. Pokud je bolest trvalým

---

¹²¹ BEZOUŠKA, P., § 2958 [Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1705.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014.

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. listopadu 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017.

¹²⁴ KORECKÁ, V. Bolestné. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, [online].

¹²⁵ Průměrná mzda za rok 2023 činila 43.341,- Kč, tedy hodnota jednoho bolestného bodu činí 433,41,-Kč (<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2023>) [citováno 2024-03-18].

následkem poškození na zdraví, je odškodňována v rámci ztížení společenského uplatnění. Výši nároku na bolestné je možné určit až v momentě, kdy je bolest stabilizována.¹²⁶

Náhrada újmy v případě ztížení společenského uplatnění se poskytuje osobám, za prokazatelně nepříznivé následky, které trvale a výrazným způsobem ztěžují poškozenému uplatnění v osobním životě a jiných sférách jeho života, jako je například povolání.¹²⁷ O ztížení společenského uplatnění mluvíme v případě, kdy je osoba vlivem úrazu nebo nemoci do budoucna trvale omezena. Podstatou náhrady ztížení společenského uplatnění je zmírnění utrpené újmy pomocí poskytnutí finančních prostředků. Nárok není podmíněn vznikem nároku na bolestné, je vázán na osobu poškozeného a zaniká jeho smrtí. Náhrada je poskytována jednorázově, podle míry omezení, které vzniklo poškozené osobě, neznamena to však, že pokud se okolnosti zásadně změní, není možné usilovat o zvýšení této jednorázové náhrady.¹²⁸ Omezení se hodnotí celkem v devíti kapitolách nazvaných: (1) *Učení se a aplikace znalostí*, (2) *Všeobecné úkoly a požadavky*, (3) *Komunikace*, (4) *Pohyblivost*, (5) *Péče o sebe*, (6) *Život v domácnosti*, (7) *Mezilidská jednání a vztahy*, (8) *Hlavní oblasti života* (9) a *Život komunitní, sociální a občanský*.¹²⁹

Právo na ztížení společenského uplatnění se promlčuje od okamžiku ustálení zdravotního stavu poškozeného, což dovodil i Nejvyšší soud, a to takto *„Ztížení společenského uplatnění vzniká v době, v níž je možné zdravotní stav poškozeného po úrazu, popřípadě po jeho zhoršení, považovat za ustálený, a v níž je tedy možné posoudit, jaký má změněný (zhoršený) zdravotní stav poškozeného prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů, a přistoupit k jeho bodovému ohodnocení. Neplatí ovšem, že by o ustálení zdravotního stavu bylo možné uvažovat až tehdy, naplní-li se (anebo*

---

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2022, sp. zn. 25 Cdo 2558/2020.

¹²⁷ KORECKÁ, V. Ztížení společenského uplatnění. In: HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, [online].

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006.

¹²⁹ ŽDÁREK, R., TĚŠINOVÁ, J., ŠKÁROVÁ, M., WALTR, R., PÚRY, F. a kol. Kapitola 14. Výkladový manuál Aktivit a participací. In: ŽDÁREK, R., TĚŠINOVÁ, J., ŠKÁROVÁ, M., WALTR, R., PÚRY, F. a kol. Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, [online].

vyloučí-li se) další možná zhoršení zdravotního stavu poškozeného, která by mohla (ale nemusela) v dalším průběhu doby pravděpodobně přicházet v úvahu. Na to, zda byl zdravotní stav poškozeného ustálen, nelze usuzovat zpětně z poznatků o vývoji zdravotního stavu poškozeného získaných po skončení léčby v dalším období na základě zhoršení, které nebylo původně předpokládáno. Dojde-li k nepředvídaným změnám zdravotního stavu, lze odškodnit další nastalé zhoršení původního poškození na zdraví; právní úprava ale nedává podklad pro opuštění původního úsudku o ustálení zdravotního stavu a pro posunutí závěru o něm do budoucna jen proto, že po skončení léčby nastaly nepředvídané komplikace.“¹³⁰

Náhrada škody v případě usmrcení člověka je upravena § 2959 o. z. Škůdce je povinen odčinit duševní útrapy manžela, rodiče, dítěte nebo jiné osobě blízké usmrcenému, a to peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Osobami blízkými jsou příbuzní v řadě přímé, tedy osoby jejichž vztah je s poškozeným založen na pokrevním poutu nebo také osvojením (§ 22 o. z.). V tomto případě nelze uplatnit nároky plynoucí z porušení práva na život, neboť toto právo zaniká spolu s se smrtí jeho nositele. Pozůstalí mají právo uplatnit speciální nárok, jakožto sekundární oběti, na náhradu nemajetkové újmy osob blízkých. Předmětem náhrady škody je újma, který vznikla sekundárním obětem, tzv. reflexní újma. V těchto případech nelze užít Metodiky Nejvyššího soudu, která se vztahuje k § 2958 o. z.,¹³¹ shodně se vyjadřuje také Nejvyšší soud.¹³²

Usmrcením osoby blízké nebo zvláště závažným ublížením na zdraví této osobě je zasahováno absolutního práva, tedy do práva na soukromí a práva na rodinný život, dalším osobám, a to manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké (sekundární oběti). Takovýmto osobám je škůdce povinen odškodnit duševní útrapy peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Pokud nelze výši náhrady určit, stanoví se podle zásad slušnosti (§ 2959 o. z.). Pokud přerostou duševní útrapy sekundární oběti vzniklé smrtí osoby blízké v psychické onemocnění, bude se již jednat o újmu na vlastním zdraví ve smyslu § 2958 o. z.

---

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 2687/2013.

¹³¹ RYŠKA, Michal. § 2959 [Sekundární oběti]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3120.

¹³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015-97.

Přiznání náhrady škody sekundárním obětem musí být založeno na proporcionalitě mezi výší přiznané částky a rozsahem újmy, proto musí být zohledněny veškeré okolnosti daného případu. Rozlišujeme dvě skupiny okolností, jedna skupina je na straně sekundární oběti a zejména se jedná o intenzitu vztahu poškozeného se zemřelým, věk zemřelého a věk pozůstalých, otázka hmotné závislosti pozůstalého na usmrcené osobě, poskytnutí jiné satisfakce. Druhou skupinou okolností jsou okolnosti na straně škůdce, mezi které řadíme jeho postoj k obětem, čímž je myšlena projevená lítost, již poskytnutá náhrada škody, omluva, dopad události do duševní sféry škůdce, majetkové poměry škůdce a míra zavinění. Mimo uvedených kritérií mohou být zohledněna i jiná například zvláště traumatizující způsob usmrcení blízké osoby, skutečnost, že sekundární oběť byla očitým svědkem usmrcení primární oběti. Pokud byla smrt zapříčiněna úmyslem nebo hrubou nedbalostí, má tato skutečnost významný vliv pro navýšení náhrady škody, ale může rozšířit i okruh sekundárních obětí, neboť v takovém případě škůdce hradí též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí (§ 2971 o. z.).¹³³

V těchto případech promlčecí lhůta k uplatnění nároku sekundárních obětí začíná běžet v momentu, kdy tato oběť skutečně pocítila, pocítit mohla újmu. Právo na náhradu škody na zdraví se promlčuje v tříleté subjektivní promlčecí lhůtě (§ 629 odst. 1 o. z.). Pokud je sekundární obětí osobou nezletilou, pro posouzení běhu promlčecí lhůty nároku na odčinění duševních útrap nelze uplatnit pravidlo uvedené v § 622 o. z., které jinak zakládá mimořádnou výjimku určující počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty. Promlčecí lhůta začne nejdříve běžet dnem, kterým se nezletilý stane plně svéprávným, uplatní se pouze v případech újmy na zdraví nezletilého, který není plně svéprávný.¹³⁴

---

¹³³ RYŠKA, Michal. § 2959 [Sekundární oběti]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3120.

¹³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. února 2020, sp. zn. 25 Cdo 79/2020.

11.2. Promlčení náhrady škody způsobené vadou výrobku

Úprava škody způsobené vadou výrobku obsažená v § 2939 až § 2943 o. z. představuje transpozici směrnice Rady o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, do vnitrostátního právního řádu. Soudní dvůr Evropské unie výslovně zakazuje členským státům právo stanovit spotřebitelům vyšší ochranu, než přiznává směrnice, která by vedla k narušení hospodářské soutěže.¹³⁵

Právo na náhradu škody způsobené vadou výrobku se dle ustanovení § 637 o. z. promlčí v desetileté objektivní promlčecí lhůtě, pokud nebylo promlčeno v tříleté subjektivní promlčecí lhůtě stanovené § 629 odst. 1 o. z. Objektivní promlčecí lhůta počíná běžet dnem, kdy byl vadný výrobek uveden výrobcem na trh, což je spojeno s možností veřejnosti si výrobek zakoupit, pronajmout nebo jinak použít (§ 637 o. z.). Ustanovení o běhu desetileté promlčecí lhůty, je možno aplikovat na náhradu škody, nikoliv na náhradu nemajetkové újmy. V případě, kdy by vadou výrobku byla způsobena újma na zdraví nebo životě bude aplikován § 636 odst. 3 o. z., kterým se vylučuje běh objektivní promlčecí lhůty. Právo na náhradu újmy na zdraví nebo životě způsobené vadou výrobku se promlčuje uplynutím tříleté promlčecí lhůty dle § 629 odst. 1 o. z.¹³⁶ Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty je závislý na vědomosti o škodě, vadě a o totožnosti výrobce (§ 620 odst. 2 o. z.). Subjektivní lhůta začíná běžet také od okamžiku, kdy se oprávněná osoba mohla a měla dozvědět o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty.¹³⁷

Z pohledu náhrady škody se jedná o objektivní újmu. Předpoklady vzniku povinnosti nahradit škodu jsou vada výrobku, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi. Tyto skutečnosti prokazuje poškozený, kterým může být jakákoliv

---

¹³⁵ Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 25. dubna 2002. - Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. - Nesplnění povinnosti státem. - Věc C-52/00., 62000CJ0052.

¹³⁶ BODEČKOVÁ, J. § 637 [Objektivní promlčecí lhůta u práva na náhradu škody způsobené vadou výrobku]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹³⁷ BODEČKOVÁ, J. § 620 [Počátek subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody nebo újmy]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

fyzická i právnická osoba.¹³⁸ Škůdce má možnost liberace (§ 2942 o. z.), jeho zavinění ke vzniku odpovědnosti nahradit újmu způsobenou poškozenému se nevyžaduje.¹³⁹ Výrobkem je myšlena věc movitá ve smyslu § 498 odst. 2 o. z., včetně ovladatelné přírodní síly § 497 o. z. Vada výrobku spočívá v tom, že není tak bezpečný, jak od něho lze rozumně očekávat se zřetelem ke všem okolnostem (§ 2941 odst. 1 o. z.). Rozhodujícím okamžikem pro vznik povinnosti nahradit újmu způsobenou vadou výrobku je jeho uvedení na trh, nikoliv okamžik, kdy je výrobek prodán. Škůdce je povinen nahradit škodu i v případech, že vada výrobku způsobila újmu v době jeho skladování, testování nebo převozu na prodejnu.¹⁴⁰ Osobou povinnou k náhradě újmy je výrobce, tj. každý, kdo vadný výrobek vyrobil, vytěžil nebo vypěstoval, ale může se jednat i o více osob. Nelze-li výrobce určit, nahradí škodu i každý dodavatel, pokud poškozenému při uplatnění práva na náhradu škody do jednoho měsíce nesdělí, kdo je výrobcem nebo kdo mu výrobek dodal. Jedná-li se o dovezený výrobek, pak nahradí škodu každý dodavatel, i když je výrobce znám, pokud poškozenému ve lhůtě nesdělí, kdo je dovozcem (§ 2940 o. z.). Osobou oprávněnou k náhradě škody nemusí být pouze ten, kdo si vadný výrobek koupil, pronajal či jinak opatřil, ale i každá jiná osoba, které v příčinné souvislosti s vadou výrobku vznikla újma.¹⁴¹

11.3. Promlčecí náhrady škody na odložených a vnesených věcech

U promlčení práva na náhradu škody na věcech odložených podle § 2945 o. z., vycházíme z judikatury Nejvyššího soudu, podle které se jedná o odpovědnost objektivní. Toto ustanovení výslovně nezakládá povinnost k náhradě škody bez ohledu na zavinění, ani zde není vymezen žádný liberační důvod.

---

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 32 Cdo 1885/2011.

¹³⁹ BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1649.

¹⁴⁰ PAŠEK, M. § 2939 [Výrobek, povinné osoby, spoluúčast poškozeného]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2019, sp. zn. 25 Cdo 2675/2017.

Judikatura ale vychází z názoru, že zde není důvod pro to, aby odpovědnost za věci odložené byla přísnější než odpovědnost za věci vnesené, u které zákon stanovuje liberační důvod (§ 2946 odst. 2 o. z.) i maximální výši náhrady škody (§ 2948 o. z.).¹⁴² Proto i u škody za odložené věci lze dovozovat liberační důvod, spočívající v tom, že provozovatel prokáže, že škodu způsobil sám poškozený, tímto se provozovatel povinnosti k náhradě škody zprostití. Předpokladem k povinnosti nahradit škodu na odložené věci jsou: (i) provozování činnosti, se kterou je spojeno odkládání věcí, (ii) odložení věci na místě k tomu určeném, (iii) událost, při které došlo k poškození nebo zničení věci, (iv) příčinná souvislost mezi odložením věci a vzniklou škodou.¹⁴³ Splnění uvedených povinností prokazuje poškozený. Právo na náhradu škody lze uplatnit u provozovatele, jehož činnost je spojena s nutností odklání věcí na místech k tomu určených, např. se může jednat o provozovatele restauračního zařízení, lékaře, divadla či dopravních prostředků. Provozovatel odpovídá pouze za věc odloženou, pokud měl zákazník svou věc v bezprostřední dispozici, nejedná se o věc odloženou.

Lhůta k uplatnění nároku na náhradu této škody je zákonem určena jako lhůta bez zbytečného odkladu. Není tedy stanoveno, v jakém konkrétním časovém okamžiku je třeba povinnost plnit. Z časového určení vycházíme, že se jedná o velmi krátkou lhůtu, kterou je míněno okamžité nebo bezprostřední jednání ze strany poškozeného.¹⁴⁴ Lhůta začíná běžet od okamžiku, kdy se poškozený dozví že došlo k poškození, ztrátě nebo zničení odložené věci. Obecně se vyháží z toho, že nejpozději tato lhůta uplyne patnáctým dnem po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl. Pro zachování promlčecí lhůty, je nutné, aby bylo právo na náhradu škody uplatněno u provozovatele. Uplatnění je jednostranné právní jednání, jenž směřuje vůči provozovateli, které musí být dostatečně určité, aby bylo zcela zřejmé, že poškozenému vznikla škoda, za kterou nese odpovědnost provozovatel. Po uplatnění nároku na náhradu škody ve lhůtě patnácti dní, běží druhá promlčecí lhůta, typicky tříletá, pro podání žaloby.¹⁴⁵ U věcí odložených v prostředku

---

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2016, sp. zn. 25 Cdo 5758/2015.

¹⁴³ PAŠEK, M. § 2945 [Škoda na odložené věci]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

¹⁴⁵ PAŠEK, M. § 2945 [Škoda na odložené věci]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

hromadné dopravy se v případě dopravní nehody škoda posuzuje dle ustanovení § 2554 odst. 1 o. z. o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku.¹⁴⁶

Náhrada škody u věcí vnesených je upravena § 2946 o. z. Jedná se o objektivní odpovědnost, u které zákon připouští možnost liberace, a to prokáže-li ubytovatel, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škodu způsobil sám ubytovaný nebo osoba, která ubytovaného z jeho ubytovaného z jeho vůle provází (§ 2946 odst. 2 o. z.). Předpoklady k nahrazení škody jsou: (i) provozování pravidelných ubytovacích služeb, (ii) vnesení věci do ubytovacích nebo ukládacích prostor ubytovaným, (iii) událost, při které došlo k poškození, zničení nebo ztrátě věci, (iv) příčinná souvislost mezi vnesením věci a vzniklou škodou.¹⁴⁷ Povinnou osobou k náhradě škody je osoba, s kterou poškozený uzavřel smlouvu o ubytování.

Pro uplatnění práva na náhradu škody na věci vnesené, běží promlčecí lhůta, která je totožná s promlčecí lhůtou na věci odložené.¹⁴⁸ Existují, ale i případy, kdy není třeba právo na náhradu škody uplatnit v patnáctidenní lhůtě. V těchto případech se uplatňuje obecná promlčecí lhůta (§ 620 odst. 1, § 629 odst. 1, § 639 o. z.), v níž je třeba právo na náhradu škody uplatnit u soudu. Mezi tyto případy řadíme: (i) věc byla převzata do úschovy, (ii) pokud byla škoda způsobena ubytovatelem nebo osobou, která v provozu pracuje.¹⁴⁹

11.4. Promlčení náhrady škody dopravcem

Odpovědnost dopravce je stanovena v § 2566 až § 2569 o. z. Jedná se o zvláštní úpravu odpovědnosti za věci převzaté k plnění závazku (§ 2944 o. z.). Klíčovou skutečností pro stanovení odpovědnosti za škodu vzniklou na zásilce je,

---

¹⁴⁶ PAŠEK, M. § 2945 [Škoda na odložené věci]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online].

¹⁴⁷ PAŠEK, M. § 2946 [Povinnost ubytovatele k náhradě škody, liberační důvod]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023 [online].

¹⁴⁸ PAŠEK, M. § 2949 [Lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023 [online].

¹⁴⁹ PAŠEK, M. § 2948 [Omezení výše náhrady]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023 [online].

zda se jedná o odpovědnost za porušení smlouvy (§ 2566 o. z.), anebo o nepojmenovanou smlouvu (§ 1746 odst. 2 o. z.). Ve druhém jmenovaném případě, bude škoda posuzována dle obecných ustanovení občanského zákoníku.¹⁵⁰

Odpovědnost z porušení smlouvy je odpovědností objektivní, z čehož plyne, že dopravce odpovídá za škodu vzniklou ztrátou nebo poškozením věci bez ohledu na zavinění. Ke škodě na věci dochází v příčinné souvislosti s porušením péče, která se vztahuje na dobu od převzetí zásilky až po doručení zásilky. Dopravce se může škody zprostit, a to za situace, kdy prokáže, že nemohl škodu odvrátit ani při vynaložení odborné péče, například z důvodu, že škoda byla způsobena vnější nepředvídatelnou a neodvratitelnou okolností (záplavy nebo neodvratitelné nehody dopravních prostředků). Dalšími liberačními důvody mohou být jednání třetích osob, vada nebo přirozená povaha zásilky nebo vadný obal.¹⁵¹

Lhůta pro uplatnění nároku na náhradu škody je stanovena v § 2569 o. z., přičemž jsou rozhodné dva základní momenty, které se pojí s počátkem běhu promlčecí lhůty. Pokud příjemce převezme zásilku, počíná lhůta běžet dnem následujícím po převzetí zásilky. V případě, kdy příjemce nepřevzme zásilku, začíná promlčecí lhůta běžet dnem následujícím po termínu, ve kterém měla být zásilka doručena. U obou těchto skutečností, je promlčecí lhůta stanovena shodně na dobu šesti měsíců. Nárok poškozený uplatňuje proti dopravci anebo proti jiné osobě, která je označena dopravcem, jako osoba oprávněná k přijetí zásilky. Tato osoba jedná jako zástupce dopravce. Lhůta pro uplatnění nároku, je lhůtou hmotněprávní, projev vůle poškozeného musí být tedy nejpozději poslední den lhůty doručen dopravci nebo jeho zástupci. Oprávněný při uplatňování práva z přepravní smlouvy předloží přepravní doklad spolu se zápisem o stavu zásilky.¹⁵²

Za předpokladu, kdy dopravce neuhradí vzniklou škodu, poté co bylo oprávněnou osobou uplatněno právo na náhradu škody, má oprávněná osoba právo uplatnit své právo u soudu. Právo na náhradu škody se promlčí, nebylo-li uplatněno u soudu ve lhůtě tří let (§ 629 o. z.). Tříletá promlčecí lhůta začíná

---

¹⁵⁰ HRÁDEK, J. § 2566 [Náhrada škody dopravcem]. In: HRÁDEK, J. Smlouvy o přepravě v občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 129.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 130.

¹⁵² Tamtéž, s. 148 - 153.

běžet od okamžiku, kdy bylo právo na náhradu škody uplatněno u dopravce. Smluvní strany smlouvy o přepravě mají možnost dohodnutí odlišné délky promlčecí lhůty za podmínek uvedených v § 630 o. z. Dohoda se může vztahovat pouze dobu pro uplatnění práva na náhradu škody u soudu.¹⁵³

11.5. Promlčení náhrady škody u zájezdu

Odpovědnou osobou v případě náhrady škody za řádné plnění zájezdu je pořadatel zájezdu, plyne to ze Směrnice o cestovních službách.¹⁵⁴ Na členských státech je ponechána možnost, kdy vedle pořadatele zájezdu odpovídá za náhradu škody také prodejce. Pořadatelem zájezdu, jsou chápány cestovní kanceláře, které poskytují daný zájezd a splňují veřejnoprávní podmínky pro tento druh podnikání, ale i osoby, které dané veřejnoprávní podmínky nesplňují, ale navzdory tomu vystupují navenek jako cestovní kanceláře. Právo na náhradu škody za vady zájezdu je upraveno v § 2542 o. z. Pořadatel má objektivní odpovědnost k náhradě škody, tato odpovědnost ovšem není absolutní, a to v případě prokázání některého z liberačních důvodů. Podle § 2542 odst. 3 o. z. se pořadatel zproští odpovědnosti za škodu, pokud prokáže, že nesplnění smluvních podmínek lze přičíst třetí osobě. Liberační důvod uvedený ve zmiňovaném ustanovení není jediný, dalším důvodem je přičitatelnost škody zákazníkovi (§ 2918 o. z.) a také v případě nevyhnutelných a mimořádných okolností (§ 2913 odst. 2 o. z.).¹⁵⁵

V případě lhůt k uplatnění náhrady škody zákazníkem záleží na tom, jaká škoda nebo újma mu byla způsobena. U škody na majetku zákazníka činí promlčecí lhůta subjektivní tři roky a objektivní promlčecí lhůta deset let, pokud byla škoda nebo újma způsobena úmyslným jednáním, promlčí se právo na náhradu škody nejpozději za patnáct let, ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

---

¹⁵³ WENZLOVÁ, M. § 2569 [Promlčení práva na náhradu škody]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023 [online].

¹⁵⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS, 32015L2302

¹⁵⁵ DVOŘÁKOVÁ, K. § 2542 [Náhrada škody]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023 [online].

Pokud byla způsobena újma na zdraví či životě zákazníka činí subjektivní promlčecí lhůta tři roky, neplatí zde objektivní promlčecí lhůta. Počátek běhu subjektivních promlčecích lhůt, se vztahuje k okamžiku, kdy se o újmě a o tom, kdo ji způsobil poškozený dozvěděl.¹⁵⁶

Strany mají možnost sjednání kratší promlčecí lhůty. Tato promlčecí lhůta však nesmí být kratší než dva roky, jedná se o ustanovení směrnice o cestovních službách, které bylo do občanského zákoníku transformováno novelou účinnou od 1. 7. 2018. Pokud by strany sjednaly promlčecí lhůta kratší než dva roky, není k takovému ujednání přihlíženo.¹⁵⁷

11.6. Promlčecí náhrady škody u úmyslně způsobené škody

Právo na náhradu škody nebo jiné újmy je zásadně promlčováno v kombinaci tříleté subjektivní promlčecí lhůty, zakotvené v § 619, § 620 a § 629 odst. 1 o. z., a desetileté, respektive patnáctileté objektivní promlčecí lhůty, upravené v § 636 a § 637 o. z..¹⁵⁸ Desetiletá objektivní lhůta se užije na náhradu újmy způsobené z nedbalosti nebo bez zavinění, a to pouze v případech, že promlčení daného oprávnění není upraveno speciálním pravidlem, které vylučuje použití § 636 odst. 1 o. z.

Počátek běhu promlčecí lhůty, je u všech objektivních promlčecích lhůt, které jsou upraveny v § 636 o. z., navázán na vznik škody nebo jiné nemajetkové újmy. Objektivní promlčecí lhůta začíná plynout, až na základě vzniku újmy, nikoliv ode dne skutečnosti, která újmu zapříčinila. Újma může vzniknout i s časovým odstupem od škodní události, která ji zapříčinila. Pro případný spor o náhradu újmy, je zapotřebí objasnit škodní událost, která vedla ke vzniku újmy.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ ŠÍP, M. § 2542 [Náhrada škody]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [online].

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ BRIM, L. § 636 [Právo na náhradu škody nebo újmy]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2088.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 2089.

Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636 odst. 2 o. z.). Delší promlčecí lhůtu u úmyslně způsobených škod oproti promlčecí lhůtě při újmě způsobené bez zavinění nebo z nedbalosti, lze chápat jako sankci uplatňovanou vůči škůdci s ohledem na společensky škodlivější formu zavinění. Takové zhoršení postavení škůdce v případě újmy způsobené jednáním, můžeme sledovat i v okolních právních rádech například v § 1489 ABGB,¹⁶⁰ dle něhož se právo na náhradu škody, jenž vznikla úmyslným trestným činem, promlčuje pouze ve třicetileté objektivní promlčecí lhůtě, a nikoliv ve tříleté subjektivní lhůtě.¹⁶¹

Ustanovení § 636 odst. 2 věta první o. z., se vztahuje na újmu, která byla způsobena úmyslně, nerozlišuje se, zda se jednalo o úmysl přímý, nebo o úmysl nepřímý. O úmysl se jedná v situaci, kdy škůdce věděl, že svým jednáním způsobí škodu, a zároveň škodu způsobit chtěl, anebo věděl, že škodu svým jednáním způsobit může, a pro případ, že škodu způsobí s tím byl srozuměn. Srozumění u nepřímého úmyslu, lze chápat jako aktivní volní vztah škůdce k danému následku, který není přímým cílem jeho jednání ani nevyhnutelným prostředkem k dosažení jiného jím sledovaného cíle, ale nechtěným následkem jeho jednání. Důkazní břemeno nese ten, kdo se dovolává příznivých důsledků delší promlčecí lhůty ve smyslu § 636 odst. 2 o. z., ve svůj prospěch.¹⁶²

Jak již bylo zmíněno § 636 odst. 2 věta první o. z., má sankční povahu, jeho aplikace směřuje vůči škůdci, který svým úmyslným jednáním způsobil škodu. Lze jej použít pouze v případech, kdy je právo na náhradu škody uplatňováno vůči úmyslně jednajícímu původci škody, nebo vůči osobě, které je takový úmysl původce škody přičítatelný. Za přičítatelný úmysl původce škody je nutné považovat to, když škůdce při své činnosti použije zmocněnce či zaměstnance, poté nahradí škodu jimi způsobenou jako by ji způsobil sám (§ 2914 o. z.). Oproti tomu, pokud osoba je povinna k náhradě škody společně a nerozdílně s jiným (§ 2916 o. z.), kdo je jednajícím původcem škody, ale osoba

---

¹⁶⁰ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 1489.

¹⁶¹ BRIM, L. § 636 [Právo na náhradu škody nebo újmy]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2090.

¹⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2011, sp. zn. 25 Cdo 3550/2009-I.

sama úmysl způsobit škodu neměla, nelze na ni užít ustanovení § 636 odst. 2 věta první o. z.¹⁶³

Promlčení práva na náhradu újmy vzniklé v důsledku úplatkářství, nalezneme v § 636 odst. 2 věta druhá o. z. I v tomto případě je objektivní promlčecí lhůta prodloužena na patnáct let. Újma v tomto případě je způsobena porušením povinnosti pod vlivem úplatku, nabídky, slibu nebo dání úplatku. Není podstatné, zda újma byla způsobena úmyslně či neúmyslně. Objektivní promlčecí lhůta začíná běžet okamžikem vzniku újmy, standardně je kombinována s tříletou subjektivní promlčecí lhůtou, z čehož plyne, že právo na náhradu takto způsobené újmy se promlčí uplynutím objektivní nebo subjektivní promlčecí lhůty, dle toho, která skončí dříve.¹⁶⁴ Subjektivní promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy se osoba, která utrpěla škodu, dozvěděla nebo mohla dozvědět o osobě škůdce a zároveň o vzniku škody nebo o tom, že došlo ke korupčnímu jednání.¹⁶⁵

Objektivní promlčecí lhůta podle § 636 odst. 1 a 2 o. z. se netýká práv na náhradu újmy na svobodě, životě nebo zdraví. Právo na náhradu škody vzniká zásahem do těchto absolutních práv. Uvedené statky se promlčují toliko v subjektivní promlčecí lhůtě podle § 619, § 620 a § 629 odst. 1 o. z. Podstatným okamžikem je, že poškozený získání skutečné či normativní znalosti o okolnostech rozhodných pro uplatnění dotčených práv před příslušným orgánem veřejné moci, do té doby se právo na náhradu škody nezačne promlčovat. Výčet osobních statků, u nichž je vyloučeno použití objektivní promlčecí lhůty je taxativní, jedná se například o právo na náhradu za bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví (§ 2958 o. z.). Judikatura dále vyvozuje, že aplikace objektivní promlčecí lhůty je v souladu s § 636 odst. 3 o. z. vyloučena pro práva na náhradu následné majetkové újmy odvíjející se od zásahu do zdraví, života nebo svobody. Jedná se např. o právo na náhradu nákladů spojených s péčí o zdraví (§ 2960 o. z.) nebo na nákladů pohřbu (§ 2961 o. z.).¹⁶⁶ Jako příklad judikatury bych závěr Nejvyššího soudu, který

---

¹⁶³ BRIM, L. § 636 [Právo na náhradu škody nebo újmy]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2091.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 2091.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 2091.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 2093.

dovozuje: „Zásadně je třeba vycházet z toho, že jednotlivé nároky na náhradu škody na zdraví jsou samostatnými nároky, u nichž běží vlastní promlčecí doby. Počátek jejich běhu je stanoven okamžikem, kdy se poškozený dozví o škodě a odpovědné osobě. Jedná se o tzv. subjektivní promlčecí dobu, přičemž tzv. objektivní promlčecí doba se v případě nároku na náhradu škody na zdraví neuplatňuje. Počátek subjektivní promlčecí doby u práva na náhradu škody se váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě (nikoliv tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá.“¹⁶⁷

Problematické může být použití § 636 odst. 3 o. z. na právo odčinění útrap sekundárních obětí. Obecně lze vycházet z toho, že práva sekundární obětí nelze pokládat za práva vzniklá z újmy na životě, zdraví a svobodě ve smyslu § 636 odst. 3 o. z., protože se neodvíjejí od zhoršení vlastního zdraví osob blízkých primární oběti, ale od duševní útrap, které jsou zapříčiněny zásahem do jejich rodinného života.

11.7. Promlčení náhrady škody způsobené osobou nezletilou a osobou stíženou duševní poruchou

Schopnost člověka rozpoznat protiprávnost svého jednání a jeho důsledky, tedy složka rozpoznávací, rozumová a intelektuální, je předpokladem odpovědnosti takové osoby za své jednání (§ 24 o. z.). Podle § 2920 o. z. jsou stanoveny podmínky přičitatelnosti deliktního jednání nezletilé osobě a osobě stížené duševní poruchou. U těchto osob je schopnost rozpoznávací a ovládací zcela vymizelá nebo podstatně snížena.¹⁶⁸

Podle zákona se osoba stává plně svéprávnou dovršením osmnáctého roku věku (§ 30 o. z.). Duševní poruchou je chápán stav mysli, při kterém není osoba

---

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2019, sp. zn. 25 Cdo 433/2019.

¹⁶⁸ PAŠEK, Martin. § 2920 [Nezletilý a osoba stížená duševní poruchou]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2847.

schopna zcela nebo z části rozpoznat protiprávnost svého jednání a jeho důsledky nebo své jednání ovládnout.¹⁶⁹

Deliktní odpovědnost těmto osobám je přičitatelná, pokud byli v době jednání způsobilé ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Nutné je, aby byly zachovány obě složky, tedy složka rozpoznávací i složka volní. Pokud osoba nezletilá nebo osoba stížená duševní poruchou má zachovány obě složky do té míry, že je schopna rozeznat škodlivý následek svého jednání a své jednání ovládnout, je taková osoba povinna k náhradě újmy způsobené svým jednáním. U osoby stížené duševní poruchou se hovoří o tzv. „světlem“ okamžiku. Nízký věk nebo duševní porucha mohou být důvodem k moderaci náhrady újmy podle § 2953 o. z. Za situace, kdy škůdce nebyl schopen posoudit následky svého jednání, za škodu jím způsobenou neodpovídá. Pokud by takové řešení vzhledem k okolnostem případu bylo nespravedlivé, zákon umožňuje uložit povinnost k náhradě újmy i osobě, která nebyla schopna posoudit následky svého jednání (§ 2920 odst. 2 o. z.).¹⁷⁰

Důkazní břemeno leží na škůdci, nezletilý prokazuje nedostatek rozumové a volní vyspělosti. Zavinění je předpokládáno podle § 2911 o. z. Osoba stížená duševní poruchou tvrdí, že v době činu byla stížená duševní poruchou.

Na problematiku škody způsobené nezletilým nebo osobou stíženou duševní nemocí navazuje ustanovení § 2921 o. z., které uvádí, že společně se škůdцем hradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Osoba, jež zanedbala náležitý dohled, hradí způsobenou škodu společně a nerozdílně se škůdцем. Při určení toho, zda je zanedbán náležitý dohled, je nutno dbát okolností konkrétního případu. Zohledňován je věk, povahové vlastnosti, chování škůdce a okolnosti vzniku škody. Zanedbání náležitého dohledu může například spočívat v situaci, kdy škola zanedbala náležitý dohled na žákem, který se již v minulosti dopouštěl závadného chování, a je zde požadavek vyšší míry dozoru.¹⁷¹ Skutková podstata obsažena v § 2921 o. z. má dvojí smysl. Prvním smyslem je výchovné působení na osoby povinné dohledem k plnění jejich povinností nad nezletilými

---

¹⁶⁹ PAŠEK, Martin. § 2920 [Nezletilý a osoba stížená duševní poruchou]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2848.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 2848.

¹⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. 25 Cdo 2204/2008.

děťmi a nad osobami stíženými duševní poruchou. Druhým účelem ustanovení je zabezpečení poškozeného, aby se mu dostalo patřičné náhrady škody, a to z důvodu že osoby podléhající dohledu nebudou zpravidla za způsobenou škodu odpovídat a pokud ano, lze předpokládat, že většinou nebudou disponovat takovými finančními prostředky, aby byly schopny poškozenému škodu nahradit.¹⁷²

Náležitým dohledem není chápán dohled, který by byl vykonáván povinnou osobou stále, nepřetržitě a bezprostředně, neboť v takovém případě, by byla zákonem předpokládaná možnost vyvinění prakticky vyloučena. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že je nutno vzít na zřetel okolnosti týkající se osoby podléhající dohledu (věk, povahové vlastnosti).¹⁷³ Na toto starší rozhodnutí navázal Ústavní soud, který vyslovil závěr, že *„Nelze při určování zákonem požadované míry náležitého dohledu přijmout hraniční pozici, ve které se odpovědnost osoby vykonávající dohled nad dítětem, a to zejména v kontextu újmy vzniklé samotnému dítěti, stává prakticky absolutní. A to ze dvou hlavních důvodů. Za prvé, takto intenzivní dohled by vedl ke značné ztrátě svobody dětí, a v důsledku i jejich radosti ze života. Jejich možnost podstupovat dobrodružné činnosti a být samostatné by byla značně omezena.“*¹⁷⁴ Obě tato rozhodnutí vykládají náležitý dohled nad nezletilým dítětem, upravený v předchozím občanském zákoníku z roku 1964, jsou však aplikovatelná i za současné právní úpravy, což potvrzuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se výkladu § 2920 a § 2921 o. z.¹⁷⁵ Osoby povinné dohledem ve vztahu k nezletilému dítěti jsou především rodiče dítěte v rámci jejich rodičovské odpovědnosti. Pokud dítě žije ve společné domácnosti s rodičem a jeho partnerem, má i on povinnost náležitého dohledu, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti (§ 885 o. z.). Péče o dítě může být rodiči svěřena i jiné osobě, i tato osoba pak má povinnost vykonávat nad dítětem náležitý dohled.

---

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2020, sp. zn. 25 Cdo 1091/2020.

¹⁷³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. prosince 1968, sp. zn. 3 Cz 57/68.

¹⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. prosince 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15.

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2020, sp. zn. 25 Cdo 1091/2020.

Dalšími osobami povinnými dohledem jsou například osvojitel, poručník, opatrovník, pěstoun, zařízení vykonávající ústavní výchovu.¹⁷⁶

Výlučná odpovědnost osoby, jenž zanedbala náležitý dohled, nastává jestliže podle kritérií uvedených ustanovením § 2920 o. z. nezletilému nevznikne povinnost k náhradě újmy. Osoba povinná dohledem hradí škodu sama, přímý škůdce zde nemá solidární povinnost k náhradě újmy.¹⁷⁷

Promlčení práva na náhradu škody podle § 2920 o. z. nemá stanovenou žádnou speciální promlčecí lhůtu. K promlčení nároku na náhradu škody tedy dojde uplynutím tříleté subjektivní promlčecí lhůty nebo desetileté objektivní promlčecí lhůty. Při určení počátku běhu subjektivní promlčecí doby u náhrady újmy na zdraví nezletilého, však platí ustanovení § 622 o. z., podle kterého promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po nabytí plné svéprávnosti. Nenabude-li plné svéprávnosti, nepočne promlčecí lhůta běžet, dokud mu po dovršení zletilosti nebude jmenován opatrovník.

---

¹⁷⁶ PAŠEK, M. § 2921 [Zanedbání náležitého dohledu]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2850.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 2850.

12. Práva na náhradu škody v jiných předpisech než v občanském zákoníku

Úpravu práva na náhradu škody nenalezneme pouze v občanském zákoníku, ale také v jiných zákonech, jenž jsou součástí právního řádu České republiky, a to například v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným postupem, v zákoně atomový zákonu, v zákoně o myslivosti, nebo v zákoně o vodách. Tyto zákony vystupují vůči občanskému zákoníku, jakožto speciální úprava, z čehož plyne jejich přednostní uplatnění. Úprava promlčení náhrady škody, však ve většině případů odkazuje na úpravu uvedenou v občanském zákoníku. Zákon o odpovědnosti za náhradu škody způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem také ve svém znění odkazuje na subsidiární užití občanského zákoníku (§ 26 OdpŠk), avšak úprava promlčení práva na náhradu škody je odlišná od úpravy uvedené v občanském zákoníku. Následující kapitola bude tedy věnována právě tomuto zákonu.

Zvláštní úpravou se řídí počátek běhu promlčení lhůty práva na náhradu škody podle OdpŠk.¹⁷⁸ Zákon stanovuje, že odpovědnou osobou za škodu způsobenou výkonem veřejné moci nebo nesprávným úředním postupem, je stát anebo územní samosprávný celek. Zákon definuje, kdo je míněn „státem“ pro účely tohoto zákona: (i) státní orgány, (ii) právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, (iii) orgány územních samosprávných celků, pokud došlo ke škodě při výkonu státní správy, který byl na ně přenesen zákonem nebo na základě zákona (§ 3 OdpŠk). Podmínkou odpovědnosti územního samosprávného celku za náhradu škody je, že újma byla způsobena při výkonu veřejné moci vykonávané tím územním celkem (obcí či krajem).¹⁷⁹ K tomu, aby byla založena odpovědnost státu nebo územního samosprávného celku je třeba vzniku tří kumulativních podmínek. Vedle újmy, je třeba aby existovalo nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup a

---

¹⁷⁸ WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 86.

¹⁷⁹ VOJTEK, P. § 19 [Formy odpovědnosti územního celku]. In: VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 213.

příčina souvislost mezi vznikem dané újmy a nezákonným rozhodnutím či nesprávným postupem orgánu.¹⁸⁰

Újma způsobená výkonem veřejné moci musí vzniknout v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem nebo na základě nezákonného rozhodnutí. Jedná se o dvě samostatné skutkové podstaty. Nezákonným rozhodnutím, nemůže být nesprávný úředním postup a naopak. V obou případech se jedná o odpovědnost objektivní. Definici nezákonného rozhodnutí nalezneme v § 8 OdpŠk. Rozhodnutím orgán státní moci, v konkrétní věci aplikuje obecné pravidlo na jím posuzovaný případ, a rozhoduje tak o právech a povinnostech individuálních subjektů. Nezbytnou podmínkou odpovědnosti státu za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím je, aby nezákonné rozhodnutí bylo změněno nebo zrušeno.¹⁸¹

Subjektivní promlčecí lhůtu podle § 32 odst. 1 věty první OdpŠk činí tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, a o osobě za škodu odpovědné. Jedná se o kumulativní podmínky, které se váží na začátek běhu subjektivní promlčecí lhůty. Samotný vznik škody není okamžikem, kdy počíná běžet subjektivní promlčecí lhůta uvedena v daném ustanovení. Počátek se odvíjí až od chvíle, kdy se poškozený prokazatelně dozvěděl o škodě a o tom, kdo za škodu odpovídá.¹⁸² V případě škody způsobené nezákonným rozhodnutím, začíná promlčecí subjektivní lhůta běžet dnem, kdy bylo poškozenému doručeno zrušovací rozhodnutí (§ 32 odst. 1 věta druhá OdpŠk), respektive dnem následujícím. Nejedná se však o zrušení rozhodnutí prvostupňového orgánu (není-li předběžně vykonatelné), ale až orgánu, u kterého bylo dané řízení pravomocně skončeno.

Objektivní promlčecí lhůta u škody způsobené nezákonným rozhodnutím se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy poškozenému bylo oznámeno nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda (§ 32 odst. 2 OdpŠk). Objektivní promlčecí lhůta odpovídá promlčecí době stanovené v občanském

---

¹⁸⁰ SIMON, P. Kapitola 3 [Podmínky odpovědnosti státu (územního samosprávného celku)]. In: SIMON, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 71- 72.

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 129/97.

¹⁸² SIMON, P. Kapitola 9 [Promlčení nároku na náhradu škody obecně]. In: SIMON, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 329.

zákoníku. Pro běh objektivní promlčecí lhůty není podstatné, kdy anebo zda vůbec se poškozený o své újme dozvěděl. Stejně tak pro objektivní promlčecí lhůtu není podstatné, kdy došlo ke změně, zrušení nebo popření účinků nezákonného rozhodnutí.¹⁸³

Promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy se řídí podle § 32 odst. 3 OdpŠk. Toto ustanovení v sobě obsahuje dvě promlčecí lhůty, a to subjektivní šestiměsíční lhůtu a objektivní desetiletou lhůtu. Šestiměsíční promlčecí lhůta, běží od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o zásahu do svých práv.¹⁸⁴ V případě nezákonného rozhodnutí se vychází z podmínky stanovené v § 8 OdpŠk, pokud nemajetková újma pokračuje i po odstranění nezákonného rozhodnutí, promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu této újmy začíná běžet každým dnem, ve kterém poškozený pociťuje svou újmu.¹⁸⁵ V situacích, kdy je nemajetková újma způsobena nepřiměřenou délkou řízení, je lhůta objektivní i subjektivní modifikována konstrukcí nemožnosti uplynutí, pro niž je rozhodující konec řízení, ve kterém došlo k průtahům. Promlčení nemůže nastat dříve než šest měsíců po skončení řízení, ve kterém k průtahům došlo.¹⁸⁶ Judikatura vychází ze závěru, že stát je odpovědný také za nemajetkovou újmu vzniklou zahájením trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozhodnutím soudu. V takovém případě nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření se promlčí za dva roky ode dne, kdy nabylo právní moci zprošťující rozhodnutí, rozhodnutí, jímž bylo trestní řízení zastaveno, zrušující rozhodnutí, rozhodnutí, jímž byla věc postoupena jinému orgánu, nebo rozhodnutí odsuzující k mírnějšímu trestu (§ 33 OdpŠk).¹⁸⁷

Zákonná úprava zmiňuje také promlčecí lhůtu nároku na regresní úhradu (§ 34 OdpŠk). Promlčecí lhůta pro všechny nároky na regresní úhradu je stanovena jednotně a činí jeden rok. Počátek běhu promlčecí lhůty je stanoven ode

---

¹⁸³ SIMON, P. Kapitola 9 [Objektivní promlčecí doba pro případ škody způsobené nezákonným rozhodnutím]. In: SIMON, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 336.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 30 Cdo 1249/2014.

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2013, sp. zn. 30 Cdo 446/2012.

¹⁸⁶ BIČÁK, V. § 32 [Promlčení náhrady škody způsobené nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem]. In: VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 385.

¹⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 96/2011.

dne, kdy se: (i) stát nebo územní samosprávný celek v samostatné působnosti stal osobou oprávněnou k uplatnění nároku na regresní úhradu tím, že nahradil škodu či poskytl peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu nebo (ii) územní samosprávný celek v přenesené působnosti či úřední osoba poskytly regresní úhradu státu.¹⁸⁸

Nesprávný úřední postup, je druhou formou objektivní odpovědnosti státu. Pojem není zákonem definovaný, jediná zmínka se nachází v § 13 OdpŠk, že stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Podle § 13 OdpŠk je dále stanoveno, že nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Lze říci, že se jedná o jakoukoliv činnost spojenou s výkonem pravomocí orgánu veřejné moci, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami. Správnost úředního postupu je nutno posuzovat i z hlediska účelu, ke kterému směřuje, neboť zpravidla není možné upravit úřední postup v takovém rozsahu, aby byly pokryty veškeré dílčí kroky, které je třeba při výkonu pravomocí učinit.¹⁸⁹ Jako příklad nesprávného úředního postupu lze uvést postup soudu, který spočíval v informování povinného o chystané exekuci soudem, čímž byl dán povinnému prostor k převodu nemovitostí na třetí osobu.¹⁹⁰

Délka subjektivní promlčecí lhůty je shodná jak u nezákonného rozhodnutí, tak u nesprávného úředního postupu (§ 32 odst. 1 věta první OdpŠk) a činí tři roky. Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty se váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně získal vědomost o tom, že mu vznikla škoda, pouhá možnost vědomosti o vzniku škody nepostačuje. Zákon předpokládá vědomost skutečnou. Nezbytnou je dále vědomost poškozeného o osobě odpovědné.¹⁹¹ Není však podmínkou, aby poškozený věděl, který orgán státu mu škodu způsobil, toto platí i u nezákonného rozhodnutí.¹⁹² Běh subjektivní promlčecí lhůty, nemůže

---

¹⁸⁸ BIČÁK, V. § 33 [Promlčení náhrady škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření]. In: VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 403.

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2000, sp. zn. 25 Cdo 1099/99.

¹⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2005, sp. zn. 25 Cdo 1935/2004.

¹⁹¹ BIČÁK, V. § 32 [Promlčení náhrady škody způsobené nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem]. In: VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 381.

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. května 2002, sp. zn. 25 Cdo 1100/2000.

začít dříve, než škoda vůbec vznikla. Majetková škoda, která spočívá ve ztrátě zisku z podnikání, vzniká až v okamžiku, kdy k takové škodě skutečně došlo, a nikoliv v okamžiku nesprávného úředního postupu.¹⁹³ Objektivní promlčecí lhůta, se u nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem neuplatní.¹⁹⁴ Následky nesprávného úředního postupu se tedy promlčují pouze v subjektivní promlčecí lhůtě.

U zadostiučinění za nemajetkovou újmu, se počátek běhu šestiměsíční promlčecí lhůty odvíjí od vědomosti poškozeného, že k nemajetkové újmě došlo. Není podmínkou, aby si poškozený byl vědom toho, že se jednalo o nesprávný úřední postup. Typickým příkladem je nepřiměřená délka řízení, kdy nemajetková újma vzniká poškozenému v okamžiku, kdy poškozený pocítuje nepřiměřenou délku řízení. Nemajetková újma tedy zpravidla vzniká už za doby trvání řízení, z čehož plyne, že poškozený může v určitých případech požadovat náhradu nemajetkové újmy ještě v průběhu řízení, ve kterém došlo k nesprávnému úřednímu postupu. Promlčecí lhůta neskončí dříve než šest měsíců od konce řízení, ve kterém došlo ke vzniku nemajetkové újmy, neboť se má za to, že nejpozději okamžikem skončení řízení se poškozený musel dovědět o tom, že mu vznikla nemajetková újma.¹⁹⁵

---

¹⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2006, sp. zn. 25 Cdo 2758/2004.

¹⁹⁴ BIČÁK, V. § 32 [Promlčení náhrady škody způsobené nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem]. In: VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 393.

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 96/2011.

13. Závěr

V předchozích kapitolách jsem se snažil vysvětlit promlčení práva a jeho důsledky v soukromoprávních vztazích. Teď bych rád uvedl, co mě k sepsání této práce vedlo. Koncepce promlčení v podstatě způsobuje určitou nespravedlnost v právních vztazích. Oprávněnému totiž náleží právo, které se pouze plynutím času oslabí natolik, že při vznesené námitky promlčení se stane nevymahatelným. Pro práva na náhradu majetkové či nemajetkové újmy je to ještě zřetelnější, neboť počátkem nároku je to, že se škůdce dopustí porušení smluvního vztahu či zákonné povinnosti nebo preventivní povinnosti nebo jedná v rozporu s dobrými mravy, a tím způsobí poškozenému majetkovou či nemajetkovou újmu. Poškozenému pouze v důsledku chování škůdce vznikne škoda, a i v tomto případě uplynutím zákonem stanovené lhůty dojde k natolik zásadnímu oslabení jeho práva, že se za určitých podmínek právo stane nevymahatelným. Nabízí se tak otázka, zda je takový zákonný přístup spravedlivý, vyvážený pro poškozeného a škůdce.

Z uvedených úvah jsem si pro sebe učinil závěr, že stanovení přiměřené lhůty k uplatnění práv před soudem či jiným orgánem je správné a otázkou je jaké lhůty k uplatnění těchto práv jsou přiměřené. Současná soukromoprávní úprava obsažená v občanském zákoníku vychází z objektivní promlčecí lhůty deseti let, pro práva která se promlčují. U náhrady škody nebo jiné újmy je-li způsobena úmyslně, pak činí objektivní promlčecí doba patnáct let. Uvedené objektivní promlčecí lhůty, s délkou trvání deseti let od okamžiku, kdy právo dospělo, se mi jeví dostatečné. Lze si těžko představit, že se oprávněná osoba v této lhůtě nedozví, že mu takové právo náleží. Myslím si, že úvaha zákonodárce, který v novém občanském zákoníku výrazně prodloužil objektivní promlčecí lhůtu ze tří na deset let byla správná. Předchozí tříletá lhůta přeci jen mohla být za určitých okolností nepřiměřeně krátká.

U počátku běhu promlčecí lhůty práva na náhradu škody nebo újmy pak není počátek promlčecí lhůty stanoven od doby kdy právo dospělo, ale vychází se z koncepce, že desetiletá lhůta počíná běžet ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla, tedy se nějakým způsobem projevila navenek. Tento koncept je pro poškozeného výrazně výhodnější, neboť obecně objektivní promlčecí doba začíná

běžet od okamžiku porušení povinnosti nebo od události, která vznik škody zapříčinila. Česká právní úprava, která vychází z běhu objektivní promlčecí doby, až od okamžiku kdy se škoda projevila je podle názoru autora správnější neboť zde je preferováno to, že se škůdce již mohl dozvědět o vzniku škody, která se již projevila navenek. Nedochozí tak ke stavu, že promlčecí doba běží a o případné vznikající škodě poškozený vůbec vědět nemůže, neboť ta se neprojevuje.

Druhou rozhodnou lhůtou je subjektivní promlčecí lhůta, ta je obecně tříletá. U náhrady škody pak počíná běžet od okamžiku, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí doby, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla. Lhůta tří let od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o tom, že mu škoda vznikla, a kdo je škůdce se mi jeví přiměřená. V novém občanském zákoníku byla i subjektivní lhůta prodloužena ze dvou let na tři léta, je ale na místě upozornit, že obchodní zákoník znal ještě delší lhůtu ,a to čtyř let. Podle mého přesvědčení čtyřletá subjektivní lhůta pro uplatnění práva mohla být zachována, myslím že by to nijak nenarušilo právní jistotu v občanskoprávních vztazích. Za problematický však považuji výklad toho, kdy se poškozená osoba dozvěděla, že jí byl škoda způsobena a o tom, kdo jí škodu způsobil. Nejistotu spatřuji v tom, že oprávněná osoba, pokud sama nebyla na místě, kde došlo ke škodě a nevěděla, kdo škodu způsobil, je v poměrně nekomfortní situaci, neboť sama s jistotou neví, kdy počala běžet subjektivní promlčecí doba. Její nejistota je zvýšena tím, že tedy s jistotou neví, ke kterému dni její promlčecí lhůta skončí, tedy kdy dojde k oslabení jejího práva. Tato moje úvaha je potvrzována tím, že v rámci soudních řízení se často zjišťuje, respektive soudy na základě provedeného dokazování uzavírají, kdy se poškozený dozvěděl o tom, že škoda byla způsobena a kým. Nesprávná úvaha poškozeného o tom, kdy došlo k počátku promlčecí doby pak nemůže být obranou poškozeného. Pokud dojde k uplynutí promlčecí doby, tak právo oslabuje ze dne na den a poškozený se nemůže bránit tím, že měl nesprávnou úvahu o počátku běhu promlčecí doby nebo že něco opomněl. U promlčení totiž žádná liberace není a soud nemusí vyhovět námitce promlčení pouze za situace, kdy námitka promlčení byla škůdcem vznesena v rozporu s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy se však zkoumá ve vztahu k chování osoby, která vznesla námitku promlčení, nikoliv jenom k chování poškozeného.

Osobně si myslím, že výklad toho, kdy se poškozený dozvěděl o tom, že mu škoda byla způsobena a kdo ji způsobil, by měl více dbát na skutečnosti, že poškozený zjevně z jemu známých okolností měl a mohl zjistit, že mu škoda vznikla a kdo jí způsobil. Mělo by se také přihlížet k rozumovým možnostem a schopnostem poškozeného i k jeho zdravotnímu stavu. Umím si představit, že poškozenému se rozhodné skutečnosti dostanou v době akutní léčby, po úraze který mu byl způsoben škůdcem, byť neúmyslně a poškozený více přemýšlí o svém zdravotním stavu, než o uplatnění nároku na náhradu škody. Vzhledem k vážnosti zdravotního stavu, by se tak mělo přihlížet i k tomu, kdy bylo možné oprávněně po poškozeném požadovat, aby vyhodnotil všechny rozhodné skutečnosti a až od této doby by měla běžet subjektivní promlčecí lhůta. Myslím si, že i na právní posouzení poškozeným, kdo škodu způsobil, by neměly být kladeny vysoké nároky. Umím si představit, že škodu může způsobit fyzická osoba, která jedná za právnickou osobu či za jinou fyzickou osobu, a potom nemusí být vždy zcela jasné, zda za škodu odpovídá sama fyzická osoba, která jednala a z jejího jednání škoda vznikla, nebo ten za koho jednala, anebo za škodu odpovídají společně.

Z výše uvedeného dovozují, že soudní judikatura by měla více zkoumat okamžik, ke kterému poškozený měl již dostatek relevantních informací proto, aby mohl učinit odpovídající závěr, že mu vznikla škoda a kdo ji způsobil.

Resumé

The purpose of the thesis was to discuss the statute of limitations for compensation claims in the Civil Code and in the Act on Liability for Damage Caused in the Exercise of Public Authority by Decision or Incorrect Procedure.

The private law regulation contained in the Civil Code, which also applies to the liability of the state for incorrect decisions and procedures, includes both objective and subjective limitation periods. The objective limitation period is generally ten years and starts running from the moment the damage occurs or becomes apparent. For intentional acts causing damage, the objective period is fifteen years. The subjective limitation period is generally three years and starts running from the moment the injured party becomes aware or could have become aware about the occurrence of the damage and the identity of the wrongdoer. For claims concerning non-monetary damage, which affect an individual's natural rights, only the subjective limitation period is relevant.

The conclusion of the author is that the objective limitation period is reasonable considering Czech societal norms, but the subjective limitation period could be longer, for example, four years, which would better protect the rights of the injured parties. Courts should pay more attention on to examining when the injured party gained enough relevant information leading to the conclusion that the damage occurred and identifying the party responsible for it.

Zdroje

Monografie

- DRAŠTÍK, A ., FREMR, R ., DURDÍK, T ., RŮŽIČKA, M ., SOTOLÁŘ, A . a kol. Trestní zákoník: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 3264 s., ISBN 978-80-7478-791-1.
- DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, ISBN 978-80-7552-187-3.
- GERLOCH, A. Teorie práva. 4., upr. vyd. Právnické učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-023-9.
- HENDRYCH, D., a kol. Právnický slovník. 3., podstatně rozš. vyd. Beckovy odborné slovníky. V Praze: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-059-1.
- HRÁDEK, J. Smlouvy o přepravě v občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 239 s. ISBN 978-80-7400-634-0.
- HULMÁK, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.
- LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-852-8.
- MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III (§ 419 až 654). Praha: Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-003-1.
- PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.
- PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-653-1.
- SIMON, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 414 s. ISBN 978-80-7400-768-2.
- VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 439 s. ISBN 978-80-7400-670-8.
- WEINHOLD, D. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 284 s., ISBN 978-80-7400-576-3.

- ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2020., ISBN 978-80-7598-656-6.
- ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI (§ 2521-3081). Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., ISBN: 978-80-7598-955-0.
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M., a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 2321 s., ISBN 978-80-7400-108-6.
- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 4933 s., ISBN 978-80-7400-893-1.
- ŽDÁREK, R., TĚŠINOVÁ, J., ŠKÁROVÁ, M., WALTR, R., PÚRY, F. a kol. Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 178 s. ISBN 978-80-7400-280-9.

Odborné články

- BRIM, Luboš. Význam právního hodnocení pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty. Právní rozhledy, 2022, č. 15-16, s. 515-519
- HANUŠ, Libor. Je námitka promlčení způsobilá založit výkon práva v rozporu s dobrými mravy?. Právní rozhledy, 2003, č. 3, s. 130-134
- SVOBODA, Karel. Námitka promlčení jako procesní institut. Právní rozhledy, 2012, č. 8, s. 284-287
- TICHÝ, Luboš. Promlčení. Bulletin advokacie, 2011, č. 1-2, s. 43-46
- ZVÁRA, Michael. Vzdání se námítky promlčení v novém občanském zákoníku s přihlédnutím k zahraničním právním úpravám. Právní rozhledy, 2014, č. 23-24, s. 801-807

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský
- Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 12. března 2001, sp. zn. II. ÚS 544/2000
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. března 2008 sp. zn. II. ÚS 2221/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09
- Nález Ústavního soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. prosince 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. II. ÚS 2218/11
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. prosince 1968, sp. zn. 3 Cz 57/68
- Stanovisko (Rc) Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. listopadu 1970 sp. zn. Cpj 87/70
- Rozsudek (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2014 sp. zn. 30 Cdo 2535/2013.
- Rozsudek (Rc) Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014 sp. zn. 21 Cdo 2811/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2535/2012
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2023, sp. zn. 21 Cdo 1517/2022
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2009, sp. zn. 25 Cdo 539/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2020, sp. zn. 25 Cdo 1091/2020
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 33 Odo 631/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1897/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu. 2003, sp. zn. 25 Cdo 519/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2023, sp. zn. 23 Cdo 1594/2021

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2001, sp. zn. 25 Cdo 2146/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. 25 Cdo 2204/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3401/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 30. března 2011 sp. zn. 25 Cdo 224/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 30 Cdo 2883/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2008, sp. zn. 33 Odo 454/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 32 Odo 376/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp. zn. 25 Cdo 214/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 28. května 2020, sp. zn. 23 Cdo 1594/2021
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010, sp. zn. 30 Cdo 3266/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. 25 Cdo 3586/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2016, sp. zn. 25 Cdo 2904/2016
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2022, sp. zn. 25 Cdo 2558/2020
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. 25 Cdo 2552/2017
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2015, sp. zn. 25 Cdo 2193/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2019, sp. zn. 25 Cdo 2675/2017
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2016, sp. zn. 25 Cdo 5758/2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2011, sp. zn. 25 Cdo 3550/2009-I.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 129/97
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 30 Cdo 1249/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2013, sp. zn. 30 Cdo 446/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 96/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2000, sp. zn. 25 Cdo 1099/99
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2005, sp. zn. 25 Cdo 1935/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. května 2002, sp. zn. 25 Cdo 1100/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2006, sp. zn. 25 Cdo 2758/2004

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 4110/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. září 2022, sp. zn. 25 Cdo 1080/2022
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. února 2020, sp. zn. 25 Cdo 79/2020
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015-97
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2006, sp. zn. 26 Cdo 582/2005
- Usnesení (Rc) Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.07.2016 sp. zn. 25 Cdo 306/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2020, sp. zn. 23 Cdo 3182/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. listopadu 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2017, sp. zn. 31 Cdo 4835/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 32 Cdo 1885/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2019, sp. zn. 25 Cdo 433/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 2687/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2009, sp. zn. 3 Tdo 559/2009
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18. října 1921, sp. zn. Rv I 345/21
- Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 25. dubna 2002. - Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. - Nesplnění povinnosti státem. - Věc C-52/00., 62000CJ0052

Internetové zdroje

- Český statistický úřad. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2023. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2023> [citováno 2024-03-18].